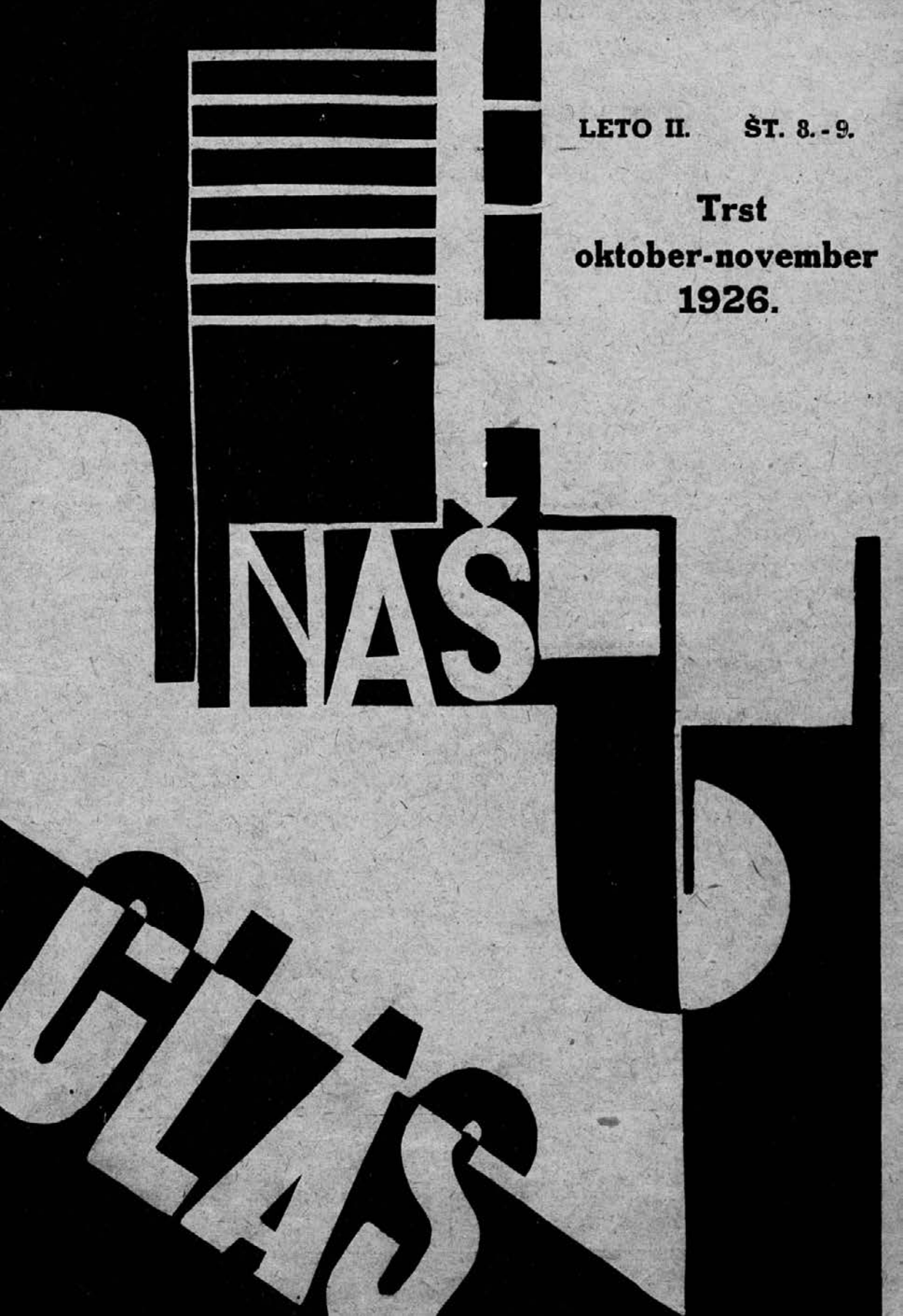

LETO II. ŠT. 8.-9.

Trst
oktober-november
1926.

NAŠ

GLAS

VSEBINA 8.-9. ŠTEVILKE:

K. K.: NOVE NALOGE	Stran 121
J. D.-n.: NAŠA DJAČKA OMLADINA	„ 124
Anle Rojčić: NAŠE NARODNO SVEČENSTVO I UČITELJSTVO	„ 126
Vladimir Vladimirovič: K 20LETNICI GREGORČIČEVE SMRTI	„ 128
K. K.: ZA UHO	„ 123
M. ČOTAR: POMORSTVO IN POMORSKE ŠOLE	„ 129
Rado Fač: PRAVILNO GOJENJE ŠPORTA	„ 133
Rikard Katalinič Jeretov: MARSOVI SINOV	„ 135
Igor: PISMO IZ JUŽGOSLAVIJE	„ 137
Albert Širok: PRI KIPARJU FRANCETU GORŠETU	„ 139
Dragovan Šepić: DVA ČINA JEDNE BOLNE DRAME	„ 143
Igor: V ČESKOSLOVAŠKI REPUBLIKI	„ 150
Zarjan: IZLET NA UČKO	„ 152

VESTNIK:

Mladinski: (Razna poročila in dopisi iz mladinskih društev in mladinskega kroga.) 3. stran platnic in str. 154. 156.
Ocena: (Drago Gervais: Spomen knjiga o dr. Jugi.) 3. str. platnic.
Iz uredništva, Litsinica uprave in izkaz liskovnega sklada na 3. str. plat
Slike (Tri reprodukcije Goršetovih del. — M. D. „Zarja“ - Rojan na mladinskem laboru. — Hazea M. D. „Ladja“ na Kontovelu.)

ZOBOZDRAVNIK

Med. U. dr. D. SARDOČ

SPECIJALIST ZA ŪSTNE IN ZOBNE BOLEZNI

PERFEKCIJONIRAN NA DUNAJSKI KLINIKI

ORDINIRA V TRSTU

Via M. R. Imbriani šte. 16, I. nad. (prej Via S. Giovanni)

od 9-12 in od 3-7.

Nove naloge.

Čujem, da je zbudila zadnja številka «Našega glasa» med mladino polno različnih mnenj, debat, priznanja in tudi nasprotij, kakor je pač kdo ustrojen. Tako je prav. Takšni fantje meni ugajajo, ki hočejo imeti o vsaki stvari svoj osebni nazor, ki se o pravilnosti kakšne zadeve sporečejo in ki bi v skrajnem slučaju za svoj nazor odbili makar četrto nogo pri stolu. Kadar pravim «takšni fantje», mislim vedno tudi na takšna dekleta, čeprav se vam zdi čudno, da bi morala imeti dekleta kakšno zvezo s četrto nogo pri stolu, kaj ne?

No, dajmo šalo na stran, kajti ozadje je prav za prav zelo resno. «Naš glas» je stopil iz dosedanjega ožjega dijaškega kroga v širši krog mladine, začel je pridobivati tal tudi med ljudsko maso — to je pa vzrok, da se pojavlja zahteva, naj se list vsebinsko tako spremeni, da bo dostopen izobražencu kakor preprostemu človeku, kar je pri nedostajanju splošne kulturne revije za Julijsko krajino lahko umljivo. Ni brez pomena, da se je vršil baš te dni sestanek nekaterih interesiranih ljudi, ki se je bavil s tem vprašanjem in ga v gorenjem smislu — sicer neuradno — tudi rešil, pri čemer moram poudariti še važno dejstvo, da so bili med navzočimi zastopani tako Goričani kakor Tržačani in da pridejo na odločilno sejo tudi Istrani.

Gre torej za končno spremembo «Našega glasa» v takšno obliko, da pojde lahko med ljudstvo, ne da bi pri tem zgubil količ kaj svojega mladinskega bojnega jedra ali da bi zanemaril vprašanja, ki zanimajo intelektualca, pri nas pred vsem dijaka; gre za združitev družinskega mesečnika (v dobrem pomenu te besede) s kulturno-bojno revijo. Tehnično ta zahteva ni neizvedljiva, nekaj drugega je pa, kar dela nekaj preglavice. To je vprašanje sodelavcev in financ.

Zadeva s sodelavci je spet tista, ki jo je najtežje rešiti. Treba je samo pomisliti, kako malo dobrega pisanja zmožnih ljudi je ostalo pri nas in koliko je potem med njimi takšnih, ki bi bili voljni, nakloniti svoje moči listu, o katerem vedo, da jim za sedaj ne more povrniti truda z ničemer razen z «božjim plačilom» — in to je stvar, ki ima svoj poseben okus. Pri nas ima tudi svoje posebno ime; zove se «zastonjkarstvo» in nismo poklicani, da bi ga hvalili v tem času, ko priznavamo duševnemu delu isto pravico do zaslužka kakor ročnemu delu. To pa pomeni, da utegnemo ostati navezani še nekaj časa v glavnem na tiste sodelavce, ki so se žrtvovali doslej, pred vsem na naše dijake. Če hočemo biti odkritosrčni, pa moramo priznati, da ne

zadostuje ta krog prispevateljev niti za izdajanje perfektnega lista za intelektualce (ne glede na nerednost prispevanja), a kaj šele za toliko delikatnejše zahteve, ki jih postavlja resen poljuden list. Edino, na kar moremo računati po dosedanji metodi z gotovostjo, je to, da si vzgojimo dober kader dopisnikov z dežele, iz vrst mladinskega gibanja, kakor se kaže to deloma že v tej številki. S tem dosežemo mnogo, silno mnogo, toda še daleč bomo od vsega.

Finančno vprašanje!... Če bi nameravali ostati tam, kjer smo danes, bi morali biti še precej zadovoljni. Dosegli smo vsaj toliko, da se stroški krijejo s prejemki in da smemo upati sedaj na redno, vsakomesečno izhajanje — in to je za mlado revijo, ki se je ustanovila brez vsakih začetnih glavnih in podpor res dosti. Toda o prebitkih, ki bi dovoljevali temeljito izpopolnitev našega mesečnika v vsebinskem in oblikovnem oziru, ni govora, še bog, da je tako, kakor je! Za tisto, kar mora biti, pa bo treba še nekaj naporov in vztrajnosti. Baš glede finančne strani se pripravlja sedaj obširna akcija.

★

To bi bil na kratko položaj «Našega glasa» v trenutku, ko mu postavljajo nove naloge. V bistvu ni slab, na dosedanji način bi lahko celò prav dobro izhajali. Samo to je, da ga je sila razmer potisnila pred njegov končni smoter, še predno je nameraval sam do njega in še predno je bil nanj po vsem pripravljen. Zdaj je treba, da mu pomagamo z vsemi silami in čim hitreje do zadnjega smotra. Zelo slabo znamenje bi bilo za nas, za vso našo inteligenco, naše učitelje, pisatelje, dijake, zavedne kmetske in delavske fante, ki lahko sodelujejo s pisanimi prispevki in z razširjevanjem lista, če ne dosežemo «Našega glasa», ki ga bo lahko vsak bral in ki bo verno ogledalo naše življenske energije po vsej Julijski krajini, ogledalo naše kulture in delovanja v vseh stanovih. Inicijator za vsako pošteno stremljenje. Ponavljam, kar je bilo že večkrat povedano, da nam gre pred vsem za te naloge, za to objektivno obseganje našega življenja v tisočeri njegovih pojavih; in dasi ne čutimo nobene potrebe po zatajevanju našega mladinskega mnenja o ljudeh in stvareh, svojega bojnega gesla za ustvaritev drugačne prihodnosti, vendar ne mislimo niti na to, da bi zatajevali mnenja, ki bi se z našim mogoče ne strinjala.

★

PS.: Treba nekoliko pomenka o stvari, ki je v zadnji številki izzvala največ hrupa, ugovorov, zagovorov, pisanja in odpiranja ust. Če je Černigojeva zadeva (njegove slike, njegov članek) povzročila in še povzroča toliko križanja med drugimi, zakaj bi ji ne dal ured-

nik «Našega glasa», ki je v očeh javnosti nekoliko prizadet, poslednjega blagoslova in jo položil v grob?

Prvič: Zadeva ni tako edino važna in tako edino edina, da bi bilo treba zavoljo nje spregledati vse druge, kakor so mnogi storili ali kakor je storil dotični, ki je dejal, da je ves «Naš glas» za nič, ker se mu je zdel Černigoj za nič, in da bo urednika sploh pretepel, ker priobčuje takšne zadeve. To kaže, da smo duševno še zelo nesamostojni in tako malo odrasli, da nas vrže vsaka nova stvar iz tira.

Drugič: Urednik objavlja vse, kar se mu zdi objave vredno in potrebno, naj prihaja od koder koli, in se drži pri tem samo načela, ki je bilo izrečeno v 1. l. št. Za podpisane stvari je odgovoren podpisaneec in tem slabše zanj, če se s svojim pisanjem ljudem ne zna prikupiti ali če se na prikupovanje sploh poživlja, kakor to dela gosp. Černigoj. Pribijem pa to, da je bil g. Černigoj prvi med primorskimi upodabljaljivimi umetniki, ki je čutil potrebo po sodelovanju z mladino.

Tretjič: O bistvu umetnosti vemo tako malo, da lahko rečemo, da nič ne vemo navzlic jedrnatim študijam, ki jih posveča prijatelj Jože Vidmar v svoji «Kritiki» temu vprašanju. Toliko pa vemo, da umetnosti ne gre v prvi vrsti «razumevati» (kaj pa razumeš pri muziki?), temveč **občutiti**. In tudi to vemo, da je umetniku na prosto dano, kakšno obliko izbere svojemu tvorcu; gre samo za to, če je oblika takšna, da začuti človek za njo kaj-jaz-vem-kaj, ki se imenuje bistvo umetnosti. Nekoč je slikar n. pr. naslikal klobaso. In ljudje so «razumeli», da je naslikal klobaso. Kdor je imel finejši čut, je celò dognal po barvi, če je naslikal slikar svežo klobaso ali ne, kuhano ali surovo. To so torej ljudje razumeli in so bili svoje pameti in slikarja veseli. Niso pa občutili tega, česar v stvari ni bilo — umetnosti. Toda nad tem si niso razbijali glave. Hotel sem povedati, da je ogromna razlika v tem, kako umetnino sprejemaš, a da nisi v vsakem slučaju upravičen, smatrati za umetnost samo to, kar razumeš, in za neumetnost, česar ne občutiš. Divjak, ki je pred tisočletji poslikaval svoje glinaste lonce in kozice s preprostimi geometričnimi črtami, ni razumel, kaj dela, samo tako, imel je od tega in od sebe nekakšen užitek. Še danes se najdejo ljudje, ki jih gane že preprosta oblika kakšnega nerazumljivega ornamenta, kakšna preprosta zveza med črno in belo barvo. To so morda estetski barbari, nihče jim pa ne sme oporekati, da so elementarno bistvo umetnosti bolje dojeli nego vsak klobasni navdušenec. Če smo se zdaj razumeli, potem smatrajte Černigoja za takšnega divjaka, ki poslikava iz samega veselja do poslikavanja in do sebe svoje lonce in kozice z geometrično barbarsko estetiko. Potem se bo zgodilo, da ne bomo

imeli već nobenega «tuberkulozno-sifilitičnega veteranskega duhovnika», za kakršnega biti se je marsikdo ustrašil, ko je gledal Černigojeve slikarije in jih ni «razumel», ko bi jih moral občutiti.

Četrtič: «Naš glas» o takšnih zadevah ne more dosti razpravljati, ker nas je premalo in še ti imamo malo časa. Jasno pa je, da bodo objavljene še marsi kdaj stvari, ki bodo zbudile hrup in nevoljo, ne da bi utegnili pojasnjevati. Za tiste slučaje se je treba pripraviti. In to ni težka stvar. Treba je imeti pred očmi, da «Naš glas» ne bo mogel vsega povedati in vsega pojasniti niti takrat, ko bo imel po sto strani na mesec (če bog da in naša volja). Mogoče bo doprinesel doberšen del k naši izobrazbi, toda glavno, najširšo izobrazbo bo treba iskati drugod. Kje? V knjigah, v predavanjih, v razgovorih in pred vsem v premišljevanju, vedno v premišljevanju, ki razvije celega in vse razumevajočega človeka. Tistega človeka, ki ga jaz s svojimi nerodnimi pisarijami vedno znova pridigujem in o katerem sem povedal kmalu v začetku tega članka, da mi je všeč. Zanj pa se je treba potruditi pri samem sebi. Kajti če ti nočeš česa premisliti, nikar ne misli, da ti prinese misel, kuhano in zabeljeno, na krožniku kakšen —

K. K.

J. D—n:

Naša djačka omladina.

(Članak starijeg narodnog radenika.)

Školovanje i usavršavanje mladeži velika je i neophodna narodna potreba, jer iz djačke sredine izlaze pobornici razvitka i progresa te neumorni radenici na polju pučke prosvjete. Obrazovani ljudi imali bi da postanu voditeljima ljudske zajednice u smislu duševne i gospodarske obnove. Zato je od velike važnosti za narodni boljitak i procvat dejstvo, odakle proizlazi djački naraštaj, gdje i kako se školuje, kako za vrijeme svojih nauka deluje i u kojem se ozračju kreće.

Imade u svijetu čudnih i neprirodnih pojava, da je kod nekih naroda školovanje privilegij samo bogatijih i viših krugova. Djački pomladak iz ovakove sredine odgaja se površno i jednostavno, ne može da ima ljubavi ni smisla za rad medju prostim pukom, zato vene i suši se u besposlici kao uvela grana na velikom stablu. U većini slučajeva, proizlaze djaci iz širokih slojeva i školuju se samo oni, koji pokazuju volju i prirodne sposobnosti. Pošto su djaci takozvanih boljih krugova, — odgojeni daleko od naroda, — malo se ili ništa zanimaju za njegovu sudbinu. Nama je donekle to razumljivo i jasno. Ali mi ne možemo da shvatimo i opravdamo činjenicu, što i djaci iz naroda ne doprinašaju mnogo njegovu pridignuću.

Škola otimlje djaka iz njegove seljaške okoline, da ga više ne vrati njegovu izvoru.

Teškim srcem gledamo na naše društvo, koje gubi vezu sa narodom i selom, jer ga škola krivo odgaja i iznakazuje mu dušu. Retki su oni djaci, koji su ostali verni okolini, iz koje su proizašli. Sva čast čestitim pojedincima, koji siju znanje među svojim ljudima, no ima ih mnogo, koji ne osjećaju svojih dužnosti prema široj društvenoj zajednici. Izlaze iz škole sa uskim skučenim duševnim krugom i ne mogu da imaju širok pogled na narod i narodne potrebe. Krivo je stanovište onih, koji tvrde, da se djaci imadu baviti jedino onim uskim radom u školi, — a protive se, da bi djačka omladina sudelovala u javnom životu i radu među narodom. Jednostavni utecaj škole osamljuje djaka i silom ga deli od njegove prave sredine i ne pruža mu ono, što mu je u životu potrebno. Braneći djacima, da gledaju životu zbiljski u oči, odaljuju se od vlastitog naroda i realnog života.

Posledice su teške i žalosne. Djaci se vraćaju na praznike svojim roditeljima ne već kao iskreni i predani sinovi svoje grude, nego kao tudjinci. Njih ne zanimaju prilike na selu, oni ne uočuju patnje i potrebe našeg seljaka i ne čute potrebe da narodu pomognu. A mogli bi mnogo učiniti, da ublaže i podupru one, koji stradaju. Škola je mnoge otudjila selu i pogospodila ih pa se malo koji prihvata posla, da kući pomogne. Značajno je i žalosno ujedno, da mnogi naši seljaci smatraju svoje sinove nekom gospodom, pa im brane da telesno rade, jer je tobože rad za njih suvišan, nedostojan i štetan. Nailazimo na slučajeve, gde se siromah otac muči i lišava obitelj svake udobnosti samo da svome sinu obezbedi lagodan život. A djak, koji je žrtva nepraktičnog i jednostranog školskog uređaja, ne može da ukloni krive predrasude svojeg oca, nego misli da mora tako da bude. Koliki smatraju čak poniženjem približiti se seljaku i pomoći ga u njegovu nastojanju!

I tako bismo mogli, da istaknemo dosta primera, gde se otkriva ono nerazumevanje života i nezanimanje djaka za sudbinu svojeg roda. Opaža se potpuna pasivnost u kulturno prosvetnom radu kod većine našeg djačkog naraštaja. — To je jedna od najvećih njegovih nedostataka, to je takodjer bolno pitanje, koje je štetno za naše prilike. Naše je djaštvo u predratno doba unatoč nedostatka škole bilo radino i požrtvovno, te je bilo ipak bliže svome narodnom deblu. Posleratne društvene bolesti i prilike zarazile su i pokvarile ozračje, u kojem se krećemo, pa to vrlo štetno deluje i na našu školsku mladež.

Sve to shvaćamo i uvažujemo, ali to ne sme i ne može, da se tako

teško odrazuje na djaštvu, koje bi imalo da bude lučonoša narodne prosvete u svim danima našeg duševnog i gospodarskog nazadovanja.

Na posao dakle! Lečimo rane na djačkom organizmu. Djačka omladina ima da se približi i povрати svojoj sredini i svojim ljudima, ona je dužna da se otrese dangube za vreme praznika. Treba više zanimanja i razumevanja za naš seljački život. U svoje slobodno vreme trebalo bi, da djaci zadju u narod i da ga podupru savetom, znanjem i radom. Treba da sve svoje skromne ali mlade i čvrste sile ulože u kulturno i gospodarsko podignuće našeg življa jer mu nužno treba svačija, pa i najskromnija djačka pomoć. Ovo glasilo i sve ostale djačke i druge naše kulturne ustanove vršiti će svoje veliko i plemenito delo približenja djaka k narodu i radu za narod. Da uzmo-gne djačka omladina djelovati na prosvjetnom i gospodarskom polju, treba da se svestrano zauzme za svoju samoizobrazbu. — O djačkoj samoizobrazbi sledeći put. —

Naše narodno svećenstvo i učiteljstvo.

Pogledamo li danas na kulturno i gospodarsko stanje našega naroda u Julijskoj Krajini, videt ćemo, da slovenski deo stoji kud i kamo bolje od hrvatskoga u Istri. Ova razlika bila je očita i u preratno doba, samo što bi — da su prilike i dalje pogodovala bio sve manji i manji, pa bismo bili prosvetom i gospodarstvom danas puno dalje nego jesmo. Medjutim bilo kako bilo, mi ćemo ipak ustvrditi, da smo u vreme do pred svetski rat bili postigli puno toga (sokol, čitaonice, škole i t. d.) dapače stvoren je maksimum onoga što se dalo na narodnom i prosvetnom polju kraj svih naših svagdašnjih mizernih prilika učiniti. Da se izrazim obično: naš je narod do pred nedavno »špavao«. Bio je u većini kmet svojega gospodara, dakle siromašan i gospodarski ovisan. Drugorodna ili odnarodjena inteligencija slabo ga je vodila i krivo upućivala, dok je i vlast, koja joj je pogodovala bila u tuđim rukama. U takovo doba počeo je Dobrila, da sa kršćanskim propovedima, molitvenikom, »Našom Slogom« i uopšte svim svojim uplivom poradi za opšte narodnu stvar najpre budjenjem narodne svesti. Počeo je najpre sam, da ga onda pomogne inteligencija brojem malena, najviše učitelji i svećenici, koji su tu zadaću evo do nedavna ispravno vršili, da postignu ono što je do pred rat stvoreno.

Ima više razloga zbog kojih smo bili u prosvetnom pogledu zaostali. Prvi leži u tome, što Istra nije nikada imala — danas pogotovo ona nema — dovoljnog broja svoje inteligencije. Upliv grada — u koliko nije bio anacionalan — izostao je, jer je naš narod u većini na selima. Konačno — a to je u narodnosnom pogledu bilo važno —

veze između Istre i Hrvatske kao zaledja nisu bile — pogotovo u prvo doba — nikakove. To su razlozi, radi kojih je narodni i kulturni život zaostajao i radi kojih nije naš narod napredovao onako, kako bi inače bio napredovao po svojoj bistrini, pronicavosti i temperamentu.

Glavnu ulogu u našem narodnom životu izvršili su svakako učitelji i svećenici, i njih ide glavna zasluga za sve ono što smo imali u prosvetnom i ekonomskom pogledu. Ovi prvi naši intelektualci najverniji i najdosledniji pobornici Biskupovih ideja uspjeli su da realizuju glavni deo Njegova programa. Odgajajući maleni naraštaj u školi a odrasle sa propovedaonice, u svakoj pak prilici među narodom koji im je bio poveren, oni su preobratali naša zapuštena sela, a doonda neuki naši ljudi postadoše pod njihovom paskom jedna kulturna sredina sposobna da živi jednim višim kulturnim životom. Naša sela bez ovakvih učitelja i svećenika ne bi bila prava sela, onakova kakova su danas i kakova će nam ostati njihovom zaslugom. Narodu su oni jedini — bili su sve. Narodni život i patriotska nastojanja bez njih ne dadu se zamisliti. Oni su centar duhovnog života, oko njih se sve kreće. Vezani u dobru i zlu sa narodom svojim, oni prolaze kroz sve velike patnje neustrašivo. Dosta je proputovati i viditi naša sela, pa da se vidi, oseti i čuje na licu mesta što su našem narodu učitelji i svećenici. Ovaj tip našeg intelektualca, pun slavenske dobrodušnosti, pun vere i optimizma i u doba klonulosti, svojom vedrinom i raspoloženjem uleva snagu, veru i vedrinu oko sebe. On je narodu lečnik, uzor-gospodar, branitelj njegovih prava, tumač njegovih osećaja, učitelj i drug. U slobodno vreme opet nisu slobodni. Oni imaju uvek posla. Vodili su društva, čitaonice, knjižnice. Idite u jedno naše selo, gde je bio naš učitelj ili svećenik, pa se ne ćete čuditi, da su narod i deca za njim proplakali kad je odlazio. Čut ćete kako za njega uvek pitaju i kako bi ga natrag hteli. No zato je naš narodni učitelj i narodni svećenik to i zaslužio punim pravom.

Danas na žalost mi nemamo takovih ljudi. Još malo, pa će nam ostati samo sećanje na ove naše ljude. Sećanje na ljude, koji su ostali primerom čistog patriotskog nastojanja kroz sva vremena i koji nam služe na čast. Pa neka im je onda ovo nekoliko redaka sa svrhom, da potaknu kojeg boljeg poznavaoce cele stvari, da nam dade u «Našem Glasu» jasnu sliku, pogled u bit stvaranja našeg svećenstva i učiteljstva, u ondašnje prilike, neka nam dade «studiju» o njima. Dva su zato razloga: prvo, neka se tim putem odade priznanje onima kojih ide, a drugo, neka se ne otmu zaboravi njihove vrline i zasluge, već neka nam budu putokazom u našem nastojanju.

Vladimir Vladimirovič :

K 20-letnici Gregorčičeve smrti.

Ves slovenski narod, posebno pa naš v Primorju, bo praznoval 24. novembra 20letnico smrti enega najboljših svojih pesnikov. Dolžnost zahteva od nas, da čim dostojneje proslavimo ta dan.

Vsi so se takrat zavedali, da se je s smrtjo Simona Gregorčiča odtrgalo od ljudstva nekaj, kar mu je bilo drago. Bil je pesnik, v katerem so odsevale najboljše lastnosti primorskega Slovence. Od rojstva do smrti je živel med ljudstvom, delil z njim žalost, veselje in trpljenje. Občutil je vse, vedel vse, okusil vse, kar je doletelo našega človeka. Za vzor si je vzel našega kmeta, bil je sam kmetijski sin in zato ga je ljubil nad vse. Globoko je spoznal njegovo revščino in njegovo radost, a tudi ponos slovenske vasi.

Njegov duh pa je objemal ves slovenski narod. Njegovemu srcu je bilo drago vse, kar je Slovence ganilo. Gledal je v bodočnost našega življenja, bil je prerok svojega ljudstva. Pesmi, ki jih je on ustvaril, so bile kažipot.

Narod je to razumel in ga je imenoval svojega «goriškega slavčka».

24. novembra je dan, ko je njegov glas utihnil. Takrat se moramo združiti od vseh strani, da ga proslavimo. Združiti se mora tega dne vse ljudstvo v njegovem duhu.

Vsa društva, od prosvetnih do športnih, morajo organizirati prireditve, ki bodo vredne njegovega spomina, z deklamacijami in predavanji.

Narod, ki ne zna ceniti svojih mož, ponižuje samega sebe in je narod brez kulture.

Za uho.

Resnica je, da nepokornost in trma mnogo škodujeta.

Še večja resnica je, da vdanost in poslušnost — tudi škodujeta.

Največja pa je ta resnica, da je trma očetovala največjim delom.

Neki tržaški umetnik ima to navado, da pravi: «Ljudje, poslušajte mene, ki vas učim neposlušnosti!»

K. K.

M. Čotar:

Pomorstvo in pomorske šole.

«Navigare necesse est, vivere necesse non est».

Tisti jugoslovanski obmorski narod, ki se najmanj zanima za morje, so brez dvoma Slovenci. Čuditi se je treba, da vlada baš pri nas takšno nezanimanje za to, kajti čeprav je naša obal kratka, je na drugi strani tem bolj bogata. Treba je samo pogledati na našo obal med Tržičem in Miljskim zalivom, da vidimo vse različne vrste in stroke pomorstva. Kje najdemo tako veliko ladjedelnico v Sredozemskem morju, kakor je Cosulichova v Tržiču? In luka? Potoval sem precej po Sredozemskem morju in lahko mi verjamete, da je poleg francoskega pristanišča Marseillea tehnično najbolj opremljeno pristanišče Trst. Naravnost občudovati moramo velikan-ske naprave, siloze, dvigala, ladje, pomole, bazene, promet i. t. d. Vsakemu bi priporočal, da bi si vse to ogledal. Našel pa sem že slovenske tržaške dijake, ki še nikoli niso bili v pristanišču. Ni moj namen, opisati pomorske industrijske naprave, a vsakemu bi zopet svetoval, da si jih gre ogledati. Vse to, kar sem dosedaj omenil, smo Slovenci popolnoma zanemarili.*) A bi lahko vzgojili izborne mornarje. Treba je le vzgojiti mladino v pomorskem duhu. To bi se doséglo vse potom predavanj, s katerimi bi seznanjali mladino z važnostjo, ki jo ima morje s trgovskega, ekonomskega in političnega vidika. Naša mladina bi morala gojiti tudi malo več pom. šport, veslanje, plavanje, jadranje i. t. d., ker bi tako bila v direktnem stiku z morjem in bi spoznala bližje njegove lastnosti. Treba je le dvigniti pomorsko zavest, ki je, žal, med nami manjka.

Dijakom, ki so prvi poklicani za to delo, bi svetoval, da bi polagali več pažnje na pomorske srednje in visoke šole, ki so, kakor je videti iz zadnjih statistik, z naše strani zelo malo obiskane. Omenil bom samo navtično akademijo v Trstu. Ker eksistira tudi za to šolo «*numerus clausus*», se lahko vpiše 30 dijakov v odd. pomorskih strojnih tehnikov in 25 v odd. pomorskih kapitanov, torej vsega skupaj 55. V prvi oddelek se je vpisalo 5 dijakov, v drugega 26. To za leto 1925-26. Od vseh teh je bil le eden Slovenec. Oddelka pomorskih gradbenikov, žal, nimamo. Letos pričakujejo, da bo število

*) Zlasti pomorstvo, Mornar, ki potuje, pride zmerom v stike z drugimi narodi ter zastopa kolikor toliko svoj narod in mu tako lahko koristi ali škodi. Jasno torej, da je mornarska funkcija v tem pomenu zelo velike važnosti. (Pod imenom mornar pa se tukaj ne sme razumeti mornar v profesionalnem pomenu besede, temveč mornar v širšem pomenu, ali vsakdo, ki ima kakšno funkcijo na ladji.) Imel sem priliko, srečati tudi slovenske mornarje, seveda nižjega stanu, kakor so kurjači, mornarji v profesionalnem pomenu besede i. t. d., a, žal, je teh malo in še ti se ne zavedajo svoje narodne funkcije: so pač čreda brez pastirja.

vpisanih še bolj pičlo, zlasti strojnih tehnikov. Zanimanje za pomorske šole pada, pomorska industrija in trgovina pa raste. Dovolj čemo omeniti, da smo imeli tekom enega meseca kar tri splovbe. Vzrok temu, da je število dijaštva na navtiki tako padlo, je brez dvoma pomorska kriza, ki je vladala nekaj let po vojni. Absolventi se niso mogli kar tako na lahko vkrcati ter so se morali hočeš nočeš vpisati na kakšno visoko šolo ali pa iti provizorično v kakšno službo. Če so se pa vkrcali, so vedeli, da je kariera radi prevelikega števila kadetov predolga, in so mnogi kar dezertirali, posebno v Sev. Ameriko, kjer službujejo še danes na ameriškem ladjevju. Razmere so se sedaj radikalno izpremenile. Pomorska industrija se je precej popravila. Zadnje statistike leta 1925. L. R. kažejo, da stoji Italija v pomorski gradnji na drugem mestu, takoj za Angleško. Okoli dve tretjini vse italijanske tonaže sta se zgradili v tržaških in istrskih ladjedelnicah. (Žal mi je, da nimam pri roki natančnih statistik, ki jih objavim morda v prihodnji številki.) Da je prišla naša država v gradnji ladij na tako odlično mesto, se mora zahvaliti edino našemu mestu.

Od vseh vrst navtičnih šol imamo v Trstu samo eno in to je navtična akademija. Še ta je nepopolna, ker nima oddelka za pomorske gradbenike. Sestoji iz dveh oddelkov in sicer iz odd. pomorskih kapitanov in pom. strojnih tehnikov. Šola traja za oba oddelka štiri leta. Vpiše se lahko vsak, ki je dokončal nižjo srednjo šolo (4 realke, 5 gimnazij i. t. d.). Opozarjam, da je treba za dotične, ki imajo zrelostno izpričevalo kakšne inostranske nižje srednje šole, vložiti prošnjo na ministrstvo vojne mornarice, da pripozna enakoveljavnost takšnega izpričevala. (Tako imajo na primer isto veljavo 4 jugoslovanske realke kakor tukajšnja tehnična šola.) Ko dobi prositelj potrdilo od ministrstva, tedaj šele lahko vloži na ravnateljstvo prošnjo za vpis ter pridene prošnji sledeče dokumente: Rojstno izpričevalo, zrelostno izpričevalo kakšne nižje srednje šole, zdravniško izpričevalo (fizično in očesno), izpričevalo cepljenja koz ter o italijanskem državljanstvu. Tudi za to šolo velja «*numerus clausus*» in sicer 55 na leto, 25 za oddelk pomorskih kapitanov in 30 za odd. pom. strojnih tehnikov. — Takse so sledeče: Prva vpisnina 50 Lir, vpisnina drugih letnikov 10 lir, letne takse za vse 4 letnike 300 lir.

Oddelek pomorskih kapitanov:

I. letnik: Italijanščina, francoščina in angleščina, opisna geometrija, geometrično in prostoročno risanje, matematika, pomorska obrt (pomorsko orodjeznanstvo in pomorska gradnja), veslanje.

II. letnik: Italijanščina, angleščina, francoščina, fizika-kemija, matematika, navtika, zgodovina, geografija, pomorsko orodjeznanstvo, pomorska gradnja, veslanje.

III. letnik: Italijanščina, francoščina, angleščina, fizika-kemija, matematika, navigacija, astronomsko navigacija, pomorsko vežbanje (manovra navale), zgodovina, ekonomska geografija, pravo, radiotelegrafija.

IV. letnik: Italijanščina, francoščina, angleščina, matematika, elektrotehnika in radiotehnika, navigacija, astronomsko navigacija, pomorsko pravo, pomorska gradnja, pomorska strojna tehnika, pomorsko vežbanje, meteorologija in oceanografija, radiotelegrafija in higiena.

Ko je dovršil absolvent predpisanih 30 mesecev navigacije, dobi od ministrstva vojne mornarice pooblastilo, ki mu daje pravico, poveljevati vsako ladjo ne glede na njeno tonažo, a le na nekaterih morjih in sicer: Po vseh evropskih morjih, po Indijskem oceanu do Bombay, po Atlantskem oceanu do Senegalskega zaliva, ne sme se pa odstraniti za več nego 300 milj (ena milja = 1852 m) od afriške obali. Vršiti pa lahko oficirsko službo (ne da bi smel poveljevati) na vseh ladjah ne glede na tonažo po vseh drugih morjih. Ko dovrši absolvent 48. mesec navigacije (in od teh vsaj 24 prekooceanske navigacije) in ko je opravil državni izpit, dobi končno pooblastilo, da sme poveljevati vsako ladjo ne glede na njeno tonažo po vseh morjih. Tedaj šele postane pomorski kapitan ali, kakor se v italijanščini pravi, «capitano di lungo corso». Sicer določa zakon vse to, vendar pa ne dobi absolvent vedno takoj poveljstva na ladji kljub temu, da je dovršil 48 mesecev navigacije in opravil drž. izpit. To se zgodi šele pozneje ter odvisi od njegove kapacitete, pridnosti i. t. d.

Pomorski zakon razlikuje tri vrste kapitanov in sicer: Pomorske kapitane (capitano di lungo corso), kapitane velike kabotaže in kapitane male kabotaže.

Pomorski kapitan vodi in poveljuje vse ladje ne glede na tonažo po vseh morjih.

Kapitan velike kabotaže postane lahko tisti, ki je absolviral prva dva letnika navigacijske akademije, ima 4 leta navigacije in je naredil drž. izpit. Sme voditi ladje vsakršne tonaže, a le po gori že imenovanih morjih. Takšnih kapitanov je pa zelo malo.

Kapitan male kabotaže postane lahko tisti, ki je dovršil pom. dopolnilno šolo ali tudi ne ter ima 4 leta navigacije in je napravil drž. izpit. Vodi samo male ladje in le po Sredozemskem morju.

Ena pomorska dopolnilna šola bo v Trstu ustanovljena že tekom tega leta. V to šolo, za katero ne bo treba plačevati nobenih taks, se lahko vpiše absolvent ljudske šole. Sestoji iz treh oddelkov in sicer iz ribolovskega, industrijskega in navigacijskega. Prvega bi priporočal posebno našim mladim ribolovcem iz Barkovelj, s Kontovela in

Sv. Križa. V tem oddelku bodo ribolovci dobili zadostne inštrukcije za boljše tehnično organiziranje ribolovstva, ki je važen ekonomski faktor za naše obmorsko ljudstvo.

Oddelek pom. strojnih tehnikov:

I. letnik: Italijanščina, angleščina, francoščina, geografija, zgodovina, matematika, opisna geometrija, geom. risanje, pomorsko orodjezanstvo in pomorska gradnja, veslanje.

II. letnik: Italijanščina, angleščina, francoščina, zgodovina, geografija, strojna tehnika, opisna geometrija, geom. risanje, matematika, fizika-kemija, vaje v mehanični delavnici.

III. letnik: Italijanščina, francoščina, angleščina, fizika-kemija, matematika, uporabljena mehanika, strojna tehnika, strojno risanje, vaje v mehanični delavnici.

IV. letnik: Italijanščina, francoščina, angleščina, elektrotehnika in radiotehnika, elektrometrija, uporabljena mehanika, strojna tehnika, strojno risanje, pomorska gradnja, pom. orodjezanstvo, vaje v mehanični delavnici.

Absolvent tega oddelka, ki je dovršil kot asistent 30 mesecev navigacije, postane strojni tehnik. Po 48. mesecih navigacije in ko je naknadno napravil drž. izpit, postane pom. strojni ravnatelj ter je pooblaščen, voditi vsako vrsto pom. strojev ne glede na njih potenco. Po novem pomorskem zakonu, ki ga sedaj snujejo, bodo absolventi drž. ispita postali pomorski inženirji (ingegnere marittimo), kakor je že to izvedeno v Združenih državah, na Angleškem in Nemškem.

Pomorske šole rešujejo, kakor druge profesionalne šole, deloma tudi ekonomsko stanje dijaka samega. Med počitnicami ima gojenec priložnost, da gre v službo ter se lahko praktično udejstvuje v poklicu. Navigacija, ki jo vrši med tem časom, mu je po zakonu šteta. Četudi ne dobi absolvent službe takoj, jo dobi gotovo v 6 mesecih. Posebno bi priporočal dijakom, da bi se vpisali na strojno-tehnični oddelek, ker absolvent teh dobi službo v kratkem času gotovo. Treba je seveda kakor povsod nekaj lastne iniciative. Če pogledamo število sedanjega navtičnega dijaštva in število splovb, ki so se vršile tekom tega leta (in koliko jih je še na programu!), bo čez nekaj let nastalo pomanjkanje pom. kapitanov in pom. strojnih tehnikov. Posebno teh zadnjih.

Absolvent navtične akademije, ki bi se iz raznih razlogov ne mogel posvetiti pomorskemu poklicu, ima pravico, vpisati se na Trgovsko univerzo, Pomorsko visoko tehniko v Genovi, na Višji Zavod astronomije in navtike v Neapolu. Pomorski kapitan in strojni tehnik reflektira lahko za službo na suhem. Tehnične in navtične urade raznih paroplovnih družb vodijo pom. strojni tehniki ozir. pomorski

kapitani. Postanejo pa lahko, ko so zadostno število let vodili ladjo, pomorski navtični inšpektorji oziroma pom. tehnični inšpektorji. Pri nekem zadnjem natečaju za 30 mest pristaniških častnikov so zahtevali kot študijski naslov lavreo prava, trgovine ali diplomo pomorskega kapitana.

Čista plača pomorskega kapitana oz. strojnega tehnika znaša 1500 do 2000 lir mesečno plus doklade, nagrade za tovor i. t. d. Plača odvisi ne samo od družbe, temveč tudi od velikosti ladje. Uživajo seveda popolno oskrbo.

Morali bi imeti v Trstu tudi pomorsko višjo tehniko (Scuola d'ingegneria navale). Tozadevno so pred 2 letoma diskutirali precej po naših časopisih. Klic seveda ni našel odmeva na strani vlade in tako je stvar zaspala.

Sedaj pa še nekaj besed o našem študiranju. Vidimo, da raste na eni strani pomorstvo in da pada na drugi trgovina. Med tem ko pomorske srednje in visoke šole zanemarjamo, so trgovske srednje in višje šole povsod nabito polne. Zavedajmo se, da je danes študiranje drago in da je treba zato resnega preudarka, preden se kam odločimo. Razumem, da bi bil danes marsikateri rad doktor, zdravnik, inženir. A treba je obiskovanje šol sistemizirati v harmoniji z razmerami in potrebami, ki vladajo pri nas. Dijak mora vedeti, ali je ta in ta šola kaj vredna, ali po študijah lahko dobi službo, ali je sploh vredno, da študira ali ne. Potrebno je omejiti obiskovanje trgovskih srednjih in visokih šol in univerz in posvetiti večjo pažnjo pomorski srednji in visoki šoli. Zaključujem svoj članek z upanjem, da bo vzbudil vsaj malo odmeva med našo dijaško mladino. (In dobro bi bilo, da bi ga zbudil med hrvatsko mladino Julijske krajine prav tako kakor med slovensko, dodajemo mi! — Ur.)

Rado Fač:

Pravilno gojenje športa v mladinskih društvih.

V zadnji številki «Našega glasa» sem v glavnem zarisal moralni izid prvenstvenih tekem, odgovornost naših športnih voditeljev in sem dal razna vprašanja v ugibanje Osrednjemu športnemu vodstvu.

Kar se pa tiče tehničnega uspeha prvenstvenih tekem, so naši športniki že itak dovolj videli na lastne oči in je bilo o tem že dovolj pisanja v drugih naših listih.

Za začetek je naša športna javnost lahko zadovoljna z doseženim uspehom. Za začetek pravim, ker za nadalje pričakujemo vsi nekakšnega izboljšanja, nekakšnega vidnega napredovanja, ki bi

poneslo formo naših atletov vsaj približno do stopnje naših sodeželanov druge narodnosti. Zato pa je seveda potrebna vaja, vežba, oziroma, kakor bi to naši atleti označili: training.

S posebnim poudarkom podajam zadnji odstavek našim mladinskim društvom v ugotavljanje. Največji odstotek športnikov se udeležuje brez dvoma v teh društvih in je zato nujna potreba, da izvežbamo naše mladinske atlete v enotnem smislu, da damo našim športnim odsekom enotno upravo in enoten sistem vzgoje.

Vidim celo nujno potrebo, da bi se oglasili v našem listu strokovnjaki posameznih panog športa in dali shematično natančna navodila za pravilno trainiranje dotične stroke. Pokazali naj bi v glavnem seveda tudi korist svoje panoge z ozirom na telesno vzgojo in zdravje. Utegnili bi po končani razpravi zbrati vse članke v poseben zvezek, ki bi služil našim športnim voditeljem kot nekakšna ročna knjiga pri njihovem delu.

- Pisali naj bi o: 1.) Lahki in težki atletiki;
2.) hazeni;
3.) nogometu.

To so pač najbolj razvite panoge našega športnega udejstvovanja. Sledile bi potem lahko razprave o drugih strokah: kolesarenju, veslanju itd.

S to važno akcijo hočemo doseči telesno vzgojo, ki bi sledila pravilnim zakonom. Doseči hočemo pravilni način traininga.

Tako, kakor se namreč to delo sedaj opravlja v naših društvih, ne le, da je za stvar nekoristno, temveč bi trdil, da je za splošno telesno in нравno vzgojo celo nevarno. Opozoril bi voditelje našega mladinskega gibanja, da se za stvar pozanimajo in poskrbijo za pametne ukrepe.

Oglejmo si na primer nogometne traininge naših mladinskih čet:

Od dela utrujeni, prihajajo igralci, v še precej veliki časovni razdalji drug od drugega, na igrišče, kjer se začne takoj slepo brcanje nogometne žoge. Sploh tvori žoga in nje slepo brcanje v mentaliteti naših nogometnikov najbolj blaženi trenutek njih kariere. V tem času »traininga« podivjajo tako močno, celo proti lastnim igralcem, kakor da bi stali nasproti najbolj ljuti četi črncev, ki priredi v nagrado za zmago — pojedino z ocvrtilim mesom nasprotne čete. Igranje je ves čas nesistematično in obstoji v glavnem celotna vaja v tem, da se razvrstijo k vaji »Na ena vrata«. Ker pa razni igralci večinoma sploh niso navzočni pri trainingu, brani vrata napadalni center, med tem ko igra beka morebitno levo krilo in napadalnega centra kakšen mlad fantič, ki se je znašel tako mimogrede na igrišču. Da padajo pri tem »masne besede« v podkrepitev igre, ni treba še posebe omenjati.

Da bi si igralci prinesli svojo nogometniško opravo s seboj, o tem ni govora. V dolgih hlačah, srajci in s kapo na glavi skušajo zabraniti, da bi dohajal zrak do njih kože, onemogočajo sploh primerno gibčnost svojim zakritim udom. Training traja približno tako nepretrgoma tri ali celo štiri ure za nekatere. Da pri tem kadijo in ogreti vodo pijejo, je pri naših igralcih splošen zakon. Zaključim kar hitro to sliko o običajnem trainingu naših čet, da mi ni treba naštevati vseh nadaljnjih nedostatkov in prestopkov nogometnih atletov.

Na jasnem si moramo biti vsi, da takšno početje ni v skladu z našo mladinsko mislijo, ki namerava privedi mladino do višje stopnje življenja sploh. Ker pa tvori šport bistven del udejstvovanja mladinskih društev, bi še enkrat omenil, da mora dati Z. M. D. temu udejstvovanju glavno vodstvo, ki bi se osredotočilo v morebitnem «športnem komisariju» Z. M. D.

Zavračali bodo mojo trditev in zahtevo mogoče s tem, da bi to delo spadalo v področje Š. U., na kar bi pa jaz odgovoril, da je Š. U. prvič v to poklicano, da vodi v glavnem javne manifestacije vseh športnih društev in njih medsebojno razmerje in da, drugič, ugotovi potom prvenstvenih tekem stopnjo športne izobrazbe posameznih društev ter pribije po izidu prvenstva v eni ali drugi panogi metodo vzgoje. Ne more pa narekovati načina vzgoje. To je Š. U. pri številu in raznolikosti njegovih članic nemogoče. Pri nas pa, v naši mladinski družini, ne samo, da je mogoče, temveč leži v enotnosti sistema celo najvišje jamstvo za enotnost celokupne organizacije.

V koliko bo odbor Z. M. D. ta moj predlog upošteval, ne vem, da bo o njem na kakšni seji govoril, sem pa prepričan. Da bodo mladinska društva za to zadevo na svojih sestankih našla nekaj časa, sem tudi prepričan.

Za sedaj naj posamezni načelniki dobijo iz sebe najboljši sistem za vzgojo športne mladeži, da bodo potem lahko ustvarili iz različnih sistemov enega edinega. Če pa nam bodo posamezni strokovnjaki že poprej znali dati pravi sistem, tem bolje.

Tudi kar se tiče uprave športnih odsekov, si sedaj nismo na jasnem. Skoro vsa mladinska društva prakticirajo različno notranjo uredbo. Le dva odseka si v tem enačita: M. D. «Prosveta» - Trst in M. D. «Prosveta» - Opčine, kjer sem jaz uvedel enoten sistem uprave. Dobro bi bilo, da sprejmejo naša društva do nadaljnjega poslovniki dotičnih odsekov.

Sicer sem skušal v zadnjem času potem Z. M. D. uvesti vsaj v ženskem športu, ki je bolj kočljiv, pravilno vzgojevanje, ali se mi v celotnem ta namera ni posrečila, ker so mislili nekateri «trainerji» in «odseki» mladinskih društev, da to njim itak ni potreba, ko že vendar nekaj znajo. Tako bom tečaj za trenerje hazene v novič

sklinal in upam, da se do takrat res vsi oglasio. Posebno priznanje zaslužijo vrli «Ladjevci», ki so v naravnost lepem številu posetili prvi takšen tečaj. Celo nemladinsko «Primorje» je smatralo za potrebno, da pošlje svojega trenerja na tečaj. Bomo videli, če se v drugič res vsi oglasio!

Za sedaj torej na delo! Športni načelniki, ne zanemarjajte svoje dolžnosti! Od vas je vse odvisno. Če vse pravilno usmerite, če vsakemu odkažete njegovo nalogo, če vsakega opozorite na škodo, ki lahko nastane njemu v prvi in občnosti t. j. društvu v drugi vrsti, če se ne podvrže disciplini, mora zaželeni uspeh gotovo priti. Nikakor pa ne mislite, da boste razna prvenstva odnesli s tem, da boste dopolnjevali svoje vrste s piškavimi elementi, ki vam jih ta ali oni dovede s pretvezo, da so to junaki junakov, temveč morate skušati iz svojih članov doseči tisto mejo možnosti, ki jo telesna sposobnost in volja do uspeha narekuje. Če bi hoteli doseči več, bi bil nesmisel, poguba. Ne samo za odsek, temveč tudi za člane. Športni voditelji, zapomnite si, da imate v rokah telesno dobrobit svojih članov. Zapomnite si, da nosite vi moralno odgovornost za zdravje naše mladine.

Rikard Katalinič-Jeretov:

Marsovi sinovi.

Utihnulo gruvanje topova. Zanimemila pjesma smrti, a mrtvaci leže po poljani široj, što je nekoč radjala kruhom. Tri se vojnika znoje, kopaju jame, kud će da ih polegnu bez lijesa i opijela na vječni počinak. Kopaju i govore:

Prvi će od njih: — Bila je krvava slava, pa ima i mrtvih glava!

Drugi na to: — Ala sam ga zadimio kundakom po glavi.

Treći: — Zadavih ga rukama, nijesam imao više metka.

I nanovo se oglasi prvi: — Ja sam sjekô i desno i lijevo, pa, valaj, ili oni mene ili ja njih...

— Stoj! Ne kopaj!... Evo se vrapčić skotrljao u jamu — zaustavi brižno prvi — svoja dva druga u poslu.

— Nejak je jošte, jedva polijeta, onaj će od kundaka.

— Ajde da ga vadimo siročêe jedno, — gotovo zakuka onaj, što je dâvio rukama.

— Jest, veli, grehota je da ga zemlja udavi... Neka je i on pod suncem — završi onaj od krvave slave. — — —

— — — I ona se tri čovjeka, što su za posljednjeg juriša bila tri tigra, tri risa, tri belzebuba sjedinila kao tri sveca asiška da spasavaju vrapčića od nemile smrti.

Igor:

Pismo iz Jugoslavije.

(Ljubljana. - Potovanje v počitnicah. - Dijaške čepice? - Prepoved skavtskih organizacij v šolah. - Proslava zmage pri Kajmakčalanu.)

LJUBLJANA, koncem septembra 1926.

In sedaj smo zopet v tej pusti Ljubljani! To lahko rečem: ni dolgočasnejšega kraja na svetu od Ljubljane, kadar je zavita v meglo in dež. Najbolj pa me spominjajo na dolgčas suhi fiakarski konji, ki spijo in kimajo tam pred «Slonom»!

«Toda Ljubljana je za res eno najprijaznejših in najbolj čistih mest v Evropi,» tako piše v «Češkem Slovu» g. R. Raše. Dalje pravi, da se odlikuje Ljubljana s svojimi asfaltskimi ulicami, s krasnimi javnimi poslopji in ljubkimi vilami...

Letošnje počitnice so bile dolge, od 13. junija do prvega septembra. Dijaške knjižice in spričevala pa so razdelili 28. junija na Vidov dan.

Jugoslovansko srednješolsko dijaštvo je, upam, v veliki meri porabilo svoje počitnice.

Kaj je lepše nego potovanje po lepi domovini, spoznavati kraje, ljudi, njih šege in navade!

Nekateri so potovali sami oz. v skupinah po Sloveniji, Hrvaškem, Dalmaciji, Srbiji. Videl si tudi srbske in hrvatske dijake v Sloveniji, ki so občudovali lepoto slovenskih krajev, zlasti pa biser slovenske zemlje, Bled.

Drugi zopet so obiskali Postojno in lepo postojnsko jamo. Moj prijatelj, ki je bil meseca avgusta v Postojni, mi je dejal: «Meni se zdi, da ga ni lepšega kraja na svetu: tam od trga naprej vidiš krasno ravnino do Nanosa, in mimo Nanosa se ti pogled odpira naprej, v nedosežne daljave...»

Profesor slovenščine nam je ob vsaki priliki priporočil, naj počitnice dobro porabimo: nobenega dne ne zapraviti: nulla dies sine linea.

*

Tudi letos so se širile govorice o dijaških čepicah. Srbski dijaki jih že imajo in zato je hotel minister prosvete uvesti te čepice po drugih pokrajinah naše domovine. Toda za sedaj ni nič.

*

Pred vsem moramo omeniti, da je minister prosvete Miša Trifunović podpisal odlok, s katerim začasno prepoveduje delovanje skavtskih in planinarskih organizacij v šolah. Prepoved je posledica

spora v skavtskih organizacijah. Prej enotni «Savez» se je razcepil v dve zvezi, ki se ljuto pobijata. Odlok prosvetnega ministra bo veljal dotlej, dokler se ne doseže enotna organizacija.

V šole še ni prišla okrožnica in zato bodo delovali skavti še naprej za dobrobit in procvit naše domovine.

*

Predno zaključim, še nekaj. Dne 15. septembra t. l., ob priliki dveh važnih zgodovinskih obletnic in sicer zmage srbske vojske na Kajmakčalanu in zmage nad celokupno armado centralnih držav, ki je bežala preko grebenov Sokola, Dobrega polja in Vetrenika, je prosvetno ministrstvo odredilo, da morajo vse srednje šole v Jugoslaviji proslaviti ta dan s primernimi predavanji.

Nad 2000 m visoka planina brez vasi, nedostopni kameniti pašniki in modro južno nebo so bile priča največje sreče srbskih junakov, ko so zopet prestopili mejo izgubljene domovine...

□□□□□□

Zastopstvo M. D. „Zarja“ - Rojan na zadnjem mladinskem taboru.

Albert Širok:

Pri kiparju Francetu Goršetu.

Ne vem, kaj je bil prej ta nizki prizidek na velikem dvorišču, morda shramba za vozove, morda hlev: sedaj je Goršetov atelje.

Udaril sem s pestjo po ogromnih vratih.

Od znotraj so se začuli koraki, zaregljala je silna ključavnica, odprla so se težka vrata in pozdravil me je nežni Goršetov tenor:

«A ti si!»

Z Goršetom sva se že prej poznala. Saj spada k tistim ljudem, ki jih še včeraj nisi poznal in si jim že danes največji prijatelj.

Če si Goršeta enkrat videl, ga ne pozabiš več. Nizek kakor menda vsi kiparji. Čudno bel obraz; vražje črni lasje, obrvi in brada — a oči kakor mehak, črn žamet.

Spomnil sem se gospodične, ki mi je rekla:

«Recite, recite Goršetu, naj si obrije brado in tiste redke brke, pa postane čudovit mladenič!»

Nisem mu zamolčal.

Zasmejal se je, stisnil roko, zaprl vrata in mi ponudil stol.

Pogledal sem po ateljeju.

Na stenah so visele majhne skice in osnutki. Na tleh sta sloneli pri zidu dve večji sliki, slika sv. Frančiška Asiškega in slika sv. Petra, ves ostali prostor je bil posejan z večjimi kipi iz lesa, kamna in mavca. Vse brez pravega reda.

Gorše se je smejal:

«Ne smeš se čuditi, danes je pri meni cela revolucija. Pripeljal sem svoje stvari z razstave; nič nisem še pospravil.»

Primitivna stena iz lesenega ogrodja in papirja deli Goršetovo spalnico od obširne delavnice.

Skozi dve okni se preriva svetloba in se križa v sredini. Vendar čudno: ves ta slap svetlobe, ki prihaja skozi eno okno noter, lije skozi nasprotno zopet ven: mračno je v izbi.

Stopil sem po delavnici in ogledoval posamezna dela. Nekatere stvari sem poznal že od prej, njegov avtoportret in portret gospodične Kodričeve sta mi znana še z razstave v Ljudskem vrtu, prav tako sta mi njegova «Annunziata», in «Brezmadežna» že stari znanki. Tam v kotu je nekončana večja kompozicija v lesu, tu svetnik, sklesan v kamen, na stojalu je portret neke gospodične, tu spet portret inž. Mrevljeta, na najodličnejšem mestu pa kompozicija «Poljub», izklesana v les.

Gorše se razvija. Zadnji kipi so glasne priče njegove nagle poti navzgor. Tu ni več tistega plahega iskanja, ki sije iz prvih njegovih

del, z odločnostjo borca trga raz sebe tuje vplive in ustvarja že samostojne umetnine.

Obstal sem pred «Poljubom». Dvoje glav, združenih v vročem poljubu ljubezni. Človek obstrmi. Da je res mogoče izvabiti iz mrtvega lesa toliko topline!

France Gorše: Molitev.

«Ta je ena izmed mojih najboljših stvari,» je dejal Gorše, «vesel sem je kakor svojega «Pastirja», «Portreta slikarja Šestića» in «Kristusa na križu», katera smatram za svoja najboljša dela.»

«Koliko stvari si dovršil do zdaj?»

«Ne dosti. Če ne vštejem drobnarij, nimam več nego 30 kipov. Kaj hočeš, mlad sem še, komaj korak sem napravil v svet; še tipljem

plaho okoli sebe, še iščem, moje stvari še dišijo po šoli. Ali nekaj je gotovo: Zdaj ne dvomim več nad samim seboj, moč čutim v sebi kakor nikdar poprej, voljo in samozavest!»

Oči so mu zagorele v hrepenenju.

Sedla sva k mizi, ki se je šibila pod težo knjig, albumov, zvezkov, ilustracij in notezov; vse v babilonskem neredu.

Ponudil sem Goršetu cigareto, zapalil še sam eno in sem vprašal:

«Praviš, da zdaj ne dvomiš več v svojo moč. Si kdaj sploh dvomil?»

«Sem.»

In zaživel je v spominih.

«Spominjam se, da sem prva leta na akademiji strahovito težko ustvarjal. Kar so drugi igraje izdelali, je stalo mene cele dneve muke. Kar zavistni sem jim bil!»

«In misliš, da so bili bolj nadarjeni od tebe?»

«Morda. Res je vsekakor, da sem se jaz pozneje razvil. Ne vem, ali mi je pomagala moja velika pridnost ali silna volja: vendar vse tiste, ki sem prvo leto občudoval, sem pustil zadnja leta daleč za sabo. Sploh sem opazil, da smo Slovenci mnogo bolj delavni od Hrvatov, čeprav nas ti v kiparstvu daleč prekašajo.»

«Imamo kaj nadarjenega naraščaja?»

«V Zagrebu na akademiji sem bil jaz prvi Slovenec. Za mano jih je prišlo še nekaj. Najnadarnejša sta bila Laboda in Pirnat.»

Gorše je vstal in gasil ogorek cigarete.

Mrak je vedno tesneje objemal vse kipe ob stenah, le v sredini delavnice se je lomilo še nekaj svetlobe. Zunaj so se v mrazu lovili otroci. Burja ki je popoldne nekoliko utihnila, se je začela v novič zaganjati v vrata. Skozi velike špranje je sikal v sobo neprijeten mraz. On si je prižgal novo cigareto in se je zamišlil.

«Povej mi kaj iz svojega življenja.»

Naglo se je zdramil iz zamišljenosti.

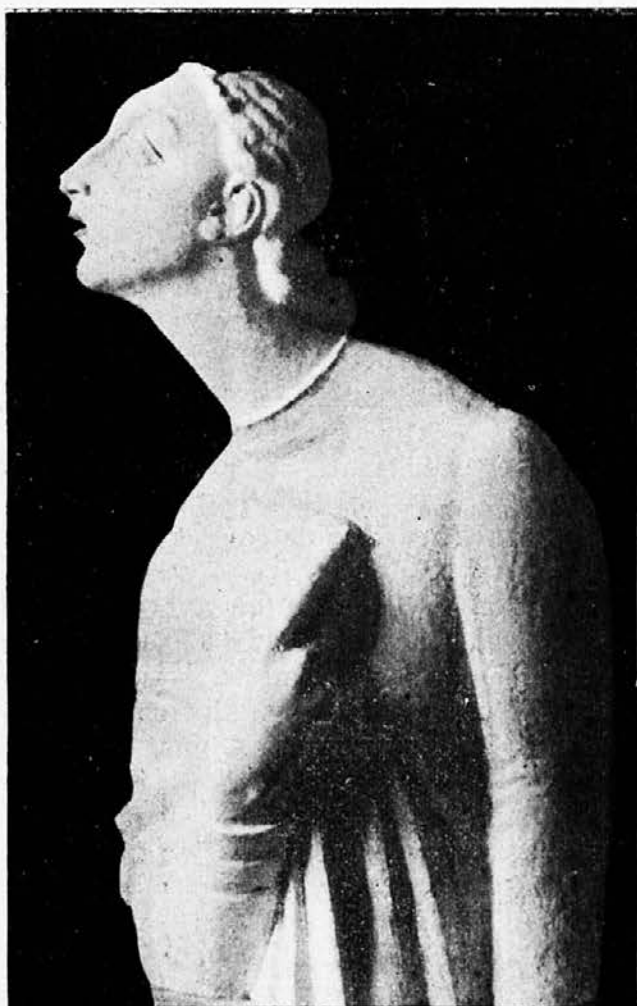
«V mojem življenju je komaj kaj omembe vrednega. Rodil sem se l. 1897. v Zamostecu na Dolenjskem. Oče je bil knjigovez in kmalu sem bil tudi sam doma v tem rokodelstvu. Vezal pa sem najrajši knjige s slikami. Gledati lepe slike, mi je bila že tedaj največja slast. Najlepše slike sem prav rad prerisaval.

S 14. letom sem šel v Ljubljano na obrtno šolo, kjer sem dobil pri prof. Repiču osnovno podlago v kiparstvu. Kmalu sem moral k vojakom, kjer sem nosil 5 let «suknjo belo».

Po vojni sem šel na akademijo v Zagreb. Tu šele se je začelo zame pravo življenje. Opazoval sem, delal sem, stradal, učil se in boril.

Začetkoma mi je šlo v šoli trdo, a potem vedno bolje.

Kmalu mi je bilo dovoljeno, preskočiti en letnik. V 4. letniku sem bil že med najboljšimi in sem dobil 1500 dinarjev nagrade. Kasneje sem prišel pod mojstra Meštrovića.

France Gorše: Detajl iz „Marijinega oznanjenja“.

Tudi od njega sem bil odlikovan. Akademijo sem končal z odliko in nato sem hotel v Pariz, a mesto tega sem prišel v Italijo. Tudi tu mi pot ni postlana z rožicami.»

Trpko se je zasmeljal, vstal ter stopil nekaj krat po sobi, nato je dodal:

«Najrajši bi še nekaj let samo študiral. Čutim, da je še mnogo nezrelega na meni. Ko včasih tako gledam svoje stvari, me obide

več krat želja, da bi vse razbil in začel delati na novo. Hotel bi ustvariti nekaj vse lepšega, nekaj silnejšega, hotel bi premagati samega sebe.»

Stemnilo se je skoro popolnoma. Burja se je mnogo huje upirala v duri. Poltema je prinesla novega razpoloženja.

«Kateri mojster te je najbolj navdušil?»

Prižgal je novo cigareto in puhnil dim visoko v zrak, nato je dejal:

«Kot študent sem ljubil Michelangela in Rodina, zdaj pa me ogrejejo vse bolj stvari iz grške arhajske dobe. Bolj nego italijanski kiparji pa so me navdušili vsekakor italijanski slikarji: Leonardo da Vinci, Giotto in Botticelli.»

«Kako sodiš o Meštroviću?»

Navdušen je odgovarjal:

«Meštrović je velik, Meštrović je genij. On ni samo najboljši živeči kipar, ampak tudi edini, ki je dosegel Michelangela in Rodina.»

«Pravijo, da se Meštrović neprestano izpreminja in da je — podvržen raznim tujim vplivom.»

«Da se izpreminja, je res, ali to je prej znak njegove moči in njegovega razvoja. V 45. letu je, če se ne motim, in vsako njegovo novo delo pomeni korak višje na njegovi poti.»

«Čudno je, da se pri mlajših kiparjih ne pozna bolj Meštrovićev vpliv.»

«O pozna se, pozna — in še kako! Jaz sam sem se moral dolgo boriti, da sem se rešil tega vpliva in še zadnja moja dela me morda s tem ali onim izdajajo, da sem bil njegov učenec!»

Popolna tema je nastala. Gorše je prinesel od nekje skromno petrolejko in jo vžgal. S svetiljko v roki je obšel vse kote, premotril vse stene, nato je vzel palico in udaril ž njo po steni.

«Trinajsti!»

«Kaj pa delaš?»

«Ubil sem škorpijona. To je trinajsti v tem mesecu. Pravijo da so hudo nevarni.»

Zasmejal se je. Postavil je luč na mizo, drgnil si je premražene roke, stopil nekaj krat po sobi gor in dol, nato si je vžgal novo cigareto. Zunaj je burja žvižgala svojo žalostno pesem.

«Zime se bojim,» je nadaljeval Gorše. «V mrazu težko delam, še posebno zaradi bolnih nog. Saj menda veš, da hodim k zdravniku pod žarke. Tudi sobo si moram še poiskati. Ali vse to stane — in denarja ni!»

«Nimaš naročil?»

«Nič — ali skoro nič. Sicer pa je bolje, da o tem žalostnem poglavju sploh ne govoriva.»

«Kaj meniš o naših kiparjih?»

France Gorše: Sv. Frančišek.

«V Sloveniji sem skoro tujec. Ali kolikor sem videl, je najsilnejši Dolinar; dober je Bernekar, Napotnik je specialist v lesu, Kralja pa sta zašla v manjrizem.»

Mene je tresel že mraz. Gorše pa tega ni čutil.

Govoril je o načrtu za Cankarjev kip; govoril o večji kompoziciji «Salve Regina», s katero se bavi že več let, in razvnmal se je pri tem bolj in bolj:

«Kljub vsej prekleti mizeriji — v meni vse kipi in vre. V glavi se mi porajajo vedno silnejši načrti. K vragu še skromnost! Čutim moč v sebi, čutim voljo doseči in preseči vse, kar so dosegli Slovenci do zdaj na tem polju; naj mi da Bog samo malo zdravja!»

Pogovarjala sva se še o tem in onem in ni se bilo bati, da bi Goršetu zmanjkalo besed.

Med tem pa so ure potekale in mraz je postajal prav neprijeten.

Zunaj je burja veselo žvižgala. Po mračni in zakajeni sobi je gledala skozi obe okni noč s svojimi črnimi očmi. Vstal sem, stisnil Goršetu roko in šel.

Zacvilila so ogromna vrata, za sabo sem čul Goršetov glas: «Pazi, da se ne spotakneš!»

Nato me je objela burja in me veselo naganjala proti domu.

Dragovan Šepić:

Dva čina jedne bolne drame.

Hudo so govorili z njim, mrko so gledali nanj, pehali so ga in suvali od duri do duri; Jernej pa ni kričal in ne grozil, zakaj čisto je bilo njegovo srce in njegova vera je bila trdna. Tudi se ni upiral, ko so ravnali z njim kakor z bolnikom in kakor z otrokom; zaničevanje in zasmeh je trpel zaradi pravice. Ni se rotit in ne pritoževal, ko so rekli, da je bolan na duhu in da je bedast otrok v svoji pameti. — (Cankar: Hlapec Jernej in njegova pravica.)

Te reči nije kazao još niko o našem istarskom kmetu, a možda bi te reči baš njemu najbolje spadale, možda još bolje nego Jerneju.

Istarski kmet — ima svoju posebnu fizionomiju poput Istre. Ta je fizionomija opora, surova, ali kakva se duša iza nje sakriva!

Jeste li kada promatrali Istru: onu škrtu zemlju, onaj kameniti Kras žežen suncem, one blage humke, na kojima se koče naši karakteristični gradići, one reke što presuše, a teku tiho, tiho, kao da se boje...

Kako je ovaj kraj nenakićen, jednostavan, opor, a opet koliko se duboke, široke slavenske poezije skriva iza te jednostavnosti, iza te skromnosti!

Ovakav vam je i naš seljak: jednostavan, opor, grub, a pun duševnosti i patničke poezije trpljenja.

Život, otpornost, nacionalizam i idealizam najbolje možeš upoznati u Istri, među narodom, koji je vekovima izložen trpnjama i besovima.

Živeti ne znači samo biti u večnoj opasnosti i boriti se već i mirovati, biti sretan, radovati se; živeti ne znači samo patiti već i uživati. Naš narod ne zna za sreću, za užitak, jer se uvek ili bori ili pasivno pati, a sreća mu tek kao nešto nejasna u mašti lebdi. Zato i jesu njegove pesme tako bolne, pune razočaranja i patnja, pune melankolije, jer su u njima patnje cele jedne nacije, jer je u njima cela naša mutna historija sa retkim veselim momentima, jer u njima sreća odseva kao nešto daleka, daleka, o čem se tek mašta i sanja.

Da se taj narod shvati u svim njegovim pojavama i izražajima kao u historiji tako i u sadašnjosti mora se imati dušu punu ljubavi za sve «ponižene i uvredjene» mora se taj narod voleti, iskreno i duboko voleti. I to «voljeti» to je ovde alfa i omega.

Ko je taj narod bolje shvatio od sina lepog dalmatinskog žala — od Nazora. Čitajte Nazora i voleti ćete više Istru, volite Istru i čitat ćete radije Nazora.

Pogotovo dva čina jedne teške drame života našeg kmeta pročitajte i duboko pročitite: **Velog** Jožu i Boškarinu. Zamislite se i mora vam nešto **kapnuti** u dušu, što će vas siliti, da taj narod volite, da za njeg **radite** i da se za njeg živite.

*

Znajte, da je Veli Jože div, koji može drmati tornjevima, korakom prekoračiti gradske zidine, ali taj div nije kao Guliver, ne, on ne putuje, jer je čvrsto privezan uz zemlju, uz svoju rođenu grud, jer mu ona daje kao i Atlantu — snagu. Pun je snage, one elementarne snage, koja čupa hrastove kao cveće, koja ruši zločinačke kule, ali koja i gradi i stvara.

Rekao bi svaki, da je taj div grozan, ali prevario bi se, jer je, poput Petra Klepca skroman, tih i radin te služi gospodare. Moćan je, ali da mu Bog podeli beskrajnu vlast, ne bi znao, uza svu svoju snagu poput Klepca, šta će s njom, još bi mu bila na smetnju.

Petar Klepec i Veli Jože si u mnogome sličie.

Pun je Jože žuljeva. A za kog su ti žuljevi? Zar za njegovu budućnost. Ne! Oni su za «šiora», za grajanu, za njegove gospodare.

Oni ga biju, izrugivaju, vredjaju u njem ljudski ponos, jer ga ni čovekom ne drže, a on ne može ni verovati, da bi mogao svojom snagom sve njih uništiti. Tek jednom pokuša da tim grajanima toranj sruši i šta vidi, neverovatno. Poput miševa beže njegovi gospodari pred njim. «Zar se i oni mogu da prestraše? Zar se zbilja mogu oholi i moćni građani prepasti pred njim kmetom Jožom, komu je sudjeno, da im do smrti robuje?... Ne... Ne!»

Što sve nisu s njim učinili! I u galiju ga strpaše, da ide u Mletke. Ali tu je on bez svoje zemlje, bez rođene grude, koju je svojim zno-

jem natapao, bez — domovine. Čuje pre oluje nostalgичnu pesmu Galeota, mučenika, i to ga napuni tugom i čežnjom. Ilija ga bodri, ali mu ne može Jože verovati, da je njemu moguće svoju snagu na štetu gospodara obratiti. Galeot Ilija ga pita:

«Čemu ti sva snaga.

— Da delam.

— A za koga?

— Ma za svakoga, za gospodare, čija je zemlja.

— Ne tako! Ruke su ti, da radiš, ali pre svega za sebe i za svoje. One su ti da se njima braniš, da od sebe odbiješ nepravdu i nasilje. A ona je zemlja tvoja; čuješ — tvoja. I mi smo ljudi kao i oni, govorio je Galeot. Zašto da im robujemo kao marva, kad smo od njih jači i bolji?»

Mučenik ga osnaži, brod potone, jedini se Jože spasi i osnuje sa svojim drugovima u Istri kraljestvo mira, sreće i rada.

Oni rade motikom, zemlja im daje bogatstvo.

Sada se spremaju njihovi gospodari, da ih unište. Silnu vojsku dignu. Jože hoće da ih uništi, silom poteraju, ali njegovi drugovi, blagi divovi, neće.

«Mi smo takvi. Ubij, izgoret isterat! Ma zač, kad nam je tako dobro — brez napasti i bez greha.»

Oni se obrane a sada hoće «grajani» lukavstvom. Zavade ih. Jože ubije diva Liberata, sve se razara, pali.

Dakako da se sada vraćaju divovi svojim gospodarima.

«Baš u onom času, kad su se delili, prožeti mržnjom, izmoreni svadjama, bojazni i razdorom, osetiše kao nikad do sada, da su iste krvi i istoga mesa, da su žrtve istog stradanja, osetiše, da će ih vekovima vezati nešto, što se ne da nikako da prekine i što će da ih spasi, kad budu drugčiji nego dandanas.»

I Jože se vraća.

«Jože je sve to tromije koračao prema Motovunu. Gledao je njive, na kojima se dugo mučio kao pašče, a za one opake gospodare, gledao je šumu, u kojoj se je mučio kao rob pod šjor Zuaninim, bičem, mrske mu zidine gradske i ladje, daleko tamo na ušću reke. Vidi povorku gradjana i seti se svojih patnja, krvavih uvreda i duge sramote. Zar da postane opet igračkom u ruci tih patuljaka? Iskusio je slobodu, znade, što znači biti svoj, uverio se, da su gradjani gori i slabiji od njega, da ih se nema čega bojati, pa zašto da im iznova služi? Zašto da im opet robuje? Al on je prolio krv, uvredio svoje drugove, smeo ih je i prouzročio razdor i novu sramotu. — Na tu pomisao obuze ga opet tuga i duša mu klone. Šane: Grešnik sam; zaslužujem i goru kaznu! pa krenu dalje za kamarlengom.»

Njemu se opet prikazuje Ilija i tera ga u slobodu. On misli: «Dà, dà! Ja ću natrag. Okajat ću svoj greh; poboljšat ću se; radit ću sâm i ustrpljivo čekati braću svoju. I oni će doći — to osećam, i ako ne doskora, a onda makar do sto, do hiljadu godina, jer tako mora da bude. I složit ćemo se, mučiti se, trpiti i pobediti jednom svi skupa. Dà, Ilija, ti mi ono reče: Čovek si i ti! i čovekom hoću da postanem. Natrag, natrag! Ka gorama, k slobodi! — —»

Velog je Jože nestalo bez traga, kada su ga tražili.

Svakome mora upasti u oči kakvu važnost ima zemlja, naša gruda. To je ona radi koje će se Veli Jože boriti do zadnjeg časa, iz nje struji snaga, struje sokovi u žile zatočnika.

«Iz dna srca, iz tamne dubine njegova bića probija već davno zaboravljena, neodoljiva, divlja, zverska snaga, što ga tera napred, nosi kao vetar slamku, proti svima i svakome, a za onu svetu grudu, što je, razdrta, zavonjala pred njim pod udarcem tuđe motike. — —

«Pa neka bude i to... Ja ne dam zemlje... Sve, ma zemlju nikada!»

Eto, takav je Veli Jože, koji zemlju ne pušta, koji je čvrsto zaterao žile svoje u zemlju, koji će ubiti i brata, samo da ju očuva.

I Veli ju je Jože očuvao do današnjeg dana.

*

Prvi čin te drame je gotov. Bolna je ona, sve u njoj drkće, titra od ponoće čuvstava.

Drugi čin «Boškarina» je tiši, smireniji, ali i karakterističniji. To je bolna priča jednog života, puna gorkog realizma, a prelivena morem samilosti.

U nekom gradiću istarskom bila je pregledba blaga, a najgojnijem komadu davala se nagrada. I Zvane Grbljina pošao je sa svojom Boškarinom, za koju je često puta glad trpio i sve pregarao, koja mu je bila sve u kući. Išao je da dobije nagradu, da time isplati dugove i poreze. Tamo je bio izrugivan. A lihvar Momolo mu se tobože smilova i kupi mu ju za jeftine novce. Zvane u razočaranju i očaju zapije sav novac. Putem u selo činilo mu se da vidi mraka. Ovaj ga prisili da ga zajaše i mučio ga tako leteći zrakom. Iz visina je Zvane gledao kako mu verovnici rastaču kuću, kako mu se njegova Barbara preti i plače. Zvane prisili «Mraka» da ga povede k Momolu, koji je protekcijom dobio prvu nagradu i kod njega se sada komisija gosti. Zvane bane pred njih i zahteva nagradu i da se usporede obe krave. Oni to učine a Zvane milovaše Boškarinu kao čest svoga bića. Poče ju musti a toliko mleka isteče, da su morala gospoda poskakati na stolove, a da se spasu od plime mleka nabacaju silno zlatnine, samo da prestane, diveći se koliko može iz kukavne krave da se izmuze.

To je sve Zvane sanjao. Drugo jutro kad je Barbara tražila svog muža nadje ga u tvrdom snu zavljen u živici, sa blaženim posmehom na usnama.

Kratka je ta priča a puna pelina.

Seljak Grbljina je jedan od onih naših seljaka, koje ćete često videti kako idu zamišljeno na sajam, da tamo prodađu zadnju kravu, ono, što im je bilo najmilije. Ne veruju da će prodati, ali idu.

I videti možete takve Grbljine, kako se oronuli i klonuli vraćaju kući milujući svoje drago blago, zamišljeni kako će platiti dugove i pevaju, natežu, bugare, što mogu veseliju pesmu, samo da rasprše tugu:

Oj divojko jedrna

Hodi s manom po drva.

Nekako okrugao je to glas, obao, u njem titraju suze, u njem plače teška, duboka a nema bol.

Kako su gorke ove «vesele pesme» kada ih peva istarski kmet! Noge klecaju kmetu od umora, glada i večnog ponizivanja. Čuje za sobom smeh i podrugivanje: drže ga pijanim. On šuti, a onaj patnički pogled govori:

«Ja nisam pijan, nego sam jadan i brižan.»

Ide putem, a sve mu se utvare dižu pred očima i one, i one ga crpe. A kada on i njih savlada ne misli ni na glad, ni na umornost, već hoće samo kao i Jernej drugima dobro, ali sebi pravo.

— Ja ću da mi vrnu čas' i poštenje. Nič drugega, šjor Toni, nič drugega. —

On ima posebni pojam o pravu, koji se ne slaže sa nijednim pravom. Računa ne sa faktičnom vrednošću stvari, već sa trudom uloženim u tu stvar. Slično veli Jernej.

— Ti ki si delal — tvoje je delo!

Tako se i Grbljina buni, što je dobila lihwareva krava nagradu.

«Ča da dobiju vajka premiju oni, ki su bogati, ki imaju sêga? Ne znaju oni, da smo ja i moja Barbara trpili već puti glad i žeju, samo da nam Boškarina ne krepa; ne znaju oni koliko smo se mi za nju mučili, kad smo iskali za nju seno, travu i vodu... Mi smo zmrvavili, samo da se ona podebeli — a on, šjor Momolo, ča su oni storili za svoju Rošu?»

Ta krava to je snaga naroda, simbolizirana njegova snaga, koju niko ne vidi. Niko ne veruje, da je ona puna moći dok seljak to ne pokaže.

«Romoni Boškarinino mleko o znoju naših kmetova, o snazi njihovih mišica, o vedrini njihova duha, koji znade mnogo da pretrpi i podnese.»

Tu snagu je teško naći u narodu, jer ju on pokazuje tek kada treba obraniti svoju čast i poštenje.

Grbljina nije tako borben kao Veli Jože, on je pasivniji, on samo trpi. Zgrbljen je, uništen, izrugivan i izrabljivan. Na sva bičevanja, koji je odgovor?

Koji odgovor? — Šutnja! —

I te se šutnje mora svako bojati. Sama po sebi bez glasa — vapi. Sama po sebi bez značenja — znači. Kobnu tišinu pre oluje. Sama po sebi bez snage — ruši.

Dva su to čina jedne teške drame života našeg naroda, dva krvava čina puna patnje i boli.

Pada naš seljak pre Golgote poput Krista pod teškim križem patnja, pada, trpi, krvavi mu znoj teče.

Kristu je dala Veronika rubac, da si otre znoj i ostade sveto i patničko lice Kristovo kao živo na platnu. I Nazor je poput Veronike dao patniku rubac i ostade slika patničkog lica našeg seljaka kao živa. Podao nam je bolnu sliku patnje, gorku i groznu. Dve gorke čaše pelina, dva pada pod križem.

□□□□□

Igor:

V Češkoslovaški republiku.

Pred odhodom v Nemčijo, cilj našega potovanja, smo obiskali še Češkoslovaško republiku. Iz Ljubljane — bili smo trije — smo odpotovali v nedeljo 27. junija zvečer z brzovlakom in smo dospeli v glavno mesto Avstrije, na Dunaj, v nedeljo zjutraj. Ogledali smo si važne znamenitosti, zvečer pa se odpeljali proti Pragi, kamor smo dospeli 29. junija.

Vsa republika meri okoli 140.600 km², prebivalcev je 13.700.000, torej skoraj 100 na 1 km². Nemcev je v republiki še vedno mnogo, nad tri milijone. V upravne namene je republika razdeljena v 21 okrožij ali županij.

V Pragi smo ostali dvanajst dni. Ogledali smo si vse znamenitosti in prisostvovali smo tudi velikim sokolskim dnevom.

Praga je bila popolnoma izpremenjena. Na vseh ulicah slavoloki z napisi «Nazdar», povsod so vihrale zastave vseh narodov. Hiše vse v zelenju in ulice polne najodličnejšega ljudstva iz Češkoslovaške in inostranstva.

Naj omenim samo nekaj stvari. Tujcev je bilo tedaj v Pragi okoli 600.000, na zletišču je nastopilo naenkrat 14.000 sokolov in je prisostvovalo telovadbi nekega dne 130.000 ljudi. Sprevod sokolstva skozi

Prago je trajal štiri ure. Te številke naj svedočijo o veličini sokolskih dni v Pragi.

Vsi časopisi, celo nasprotni, so prinašali ogromna poročila o zletu. Ne morem vsega na dolgo in široko opisovati, sicer pa so tudi časniki dosti poročali o tem.

Praga je duševno središče Češke. Vltava, katera teče skozi mesto, je plovna. Razlikujemo več delov, Prago in pa predmestja, kakor Karlin, Žižkov, Kr. Vinohradi, Smichov. S predmestji šteje Praga 700.000 prebivalcev. V mestu samem je zelo malo Nemcev.

Lega zlate Prage je krasna. Ob obeh bregovih Vltave polno lepih stavb, cerkva, palač, stolpov. Znameniti Hradčani, (Masaryk stanuje tu, predsednik republike), so zgodovinsko važni. Blizu je prelepa cerkev sv. Vida. Ogledali smo si tudi Strahovski samostan z bogato knjižnico in zbirko slik. Mostov ima Praga devet, eden je delo Karla IV. Vsepovsod obilo zanimivosti in lepote.

Praga ima češko in nemško univerzo, češko in nemško gledališče, češki in nemški konservatorij i. t. d.

Po dvanajstih dneh bivanja v Pragi smo odpotovali v Plzen, važno industrijsko mesto. Veleindustrija piva je doma posebno v Plznu in okolici. Ogledali smo si ogromno pivovarno in njene moderne naprave. V Plznu smo obiskali tudi velike Škodove tovarne. Prvovrstna je produkcija lokomotiv, vagonov in topov.

Iz Plzna smo se odpeljali proti Marijinim Laznim. Marijine Lazni so važno kopališče in zdravilišče. Tu zdravijo želodčne bolezni, revmatizem, srce. Okolica krasna. Lepi izprehodi po gozdovih, med skrbno obdelanimi polji in travniki. Tu smo bili gostoljubno sprejeti od tamošnjih skavtov. V Marijinih Laznih govore samo nemško, vsi napisi na trgovinah in drugod so nemški.

Od tu smo se odpeljali z lokalno železnico proti Karlovim Varom. Začetki Karlovih Varov segajo v 14. stoletje, obiskujejo jih zlasti bolni na prebavi, jetrih, želodcu. V okolici Karlovih Varov je veliko ogromnih tovarn za izdelovanje porcelana. Tudi tukaj je večina prebivalstva nemške narodnosti. Karlovi Vari in Marijine Lazni obišče vsako leto velikansko število tujcev.

Iz Karlovih Varov smo se odpeljali direktno proti Nemčiji.

Kako postopajo Čehi z Nemci, je videti iz teh podatkov: Nemci na Češkem so imeli po nekem zadnjem štetju 9445 javnih ljudskih šol. Na vsak češki razred je prišlo 51 otrok, na nemški pa 47. Srednjih šol so imeli Nemci 35.3 %, trgovskih 40.4 %, obrtnih in strokovnih 47 %.

Zapustili smo Češkoslovaško republiko in ko smo z vlakom prekoračili mejo smo zaklicali bratskemu češkemu narodu krepak »Nazdar«.

Izlet na Učko.

Športna skupina M. D. «Zarje» iz Rojana si je dovolila v nedeljo 19. 9. t. l. malo počitka in priredila dan prej mladinski izlet na Učko. Zarjanom sta se pridružili dve brhki Prosvetašinjki in en Ladjevec.

Utrujeni od dnevnega dela, vkovan cele mesece med mestne zidove, človek zahrepeni po svežem gorskem zraku. S hitrimi koraki in veselim licem se zbirajo izletniki po postajah, da jih vlak popelje v prosto naravo. Tudi naša skupina zbrana v vozu večernega vlaka, nestrpno čaka, da se počasni kazalci ure premaknejo na sedmo in pet. Čudno, tudi tujcem ugaja naša točnost. Ko je že kazala postajna ura četrta na osem, se začuje žvižg — znamenje odhoda. Zapuščamo že rasvetljeni Trst v večernem polmraku. Vlak je nabito poln, po večini delavci, tihi in molčeči, ki se vračajo trudni od dela v svoje domove. Pri nas je bolj živo, vsi pogovori se sučejo okoli Učke; mislim, da ni bilo potnika v vozu, ki bi ne zvedel o našem izletu. Kaj hočemo, človek je vesel in hoče, da se tudi drugi vesele z njim.

Vlak se ustavi v Lupoglavi, na koncu naše vožnje. Na jugovzhodu se vidijo obrisi gore, obrisi Učke.

Pot nas vede med temnimi sencami dreves in tihimi vasicami navzdol — na goro? Morda k morju. Po enourni hoji jo zavijemo na ravnino in na križišču pri gostilni v Vranju stopimo na široko, belo cesto, ki veže srednjo Istro z vzhodnimi obrežnimi kraji polotoka. Ko smo nad vasjo, poležemo v travo med skale in grmovje, da se spočijemo in okrepcamo s kakšnim grižljajem. Šele ob pol eni si naložimo malo lažje nahrbtnike, ter hajd, začetkoma s počasnimi koraki, toda kmalu bolj korajžno proti vrhu. Na okoli je mirno spala narava v blede mesečini.

Pred letom dni, ko me je nanesla pot tudi na to cesto, obkoljeno od gozdov in skalnatih sten, je bilo bolj živo, bolj romantično. Dohitela me je nevihta; ko se je izlilo skoro pol neba, je zasijalo solnce in radost me je objela, da sem z dvojno močjo pohitel naprej. Po vsem gorovju se je valila blatna voda, da je bila gora kakor močvirnata. Po njej je bučalo neštevilno majhnih in velikih slapov, posebno pa eden, ki se je izlival z brestove planote; bil je visok krog 150 m. Deroča voda v grebenih je šumela, kakor da sope kraška burja po gozdovih.

Toda danes je vse mirno in tiho, le v daljo izgublajoči se zvonček črede moti močno tihoto. Bele ceste ni konca in sedaj se začne viti v ridah (serpentinah). Na predzadnjem ovinku na levi strani ceste je studenec mrzle vode, balzam za naša suha grla.

Dve ponoči je že, ko zapustimo cesto in se obrnemo na gozdno kolovozno pot na zapadni strani Učke. Kraj poti žubori izvirek, mi pa

mirno stopamo v indijanski vrsti, le slabo razsvetljeni po žepnih svetilkah. Po enourni hoji se nam kolovozna pot poizgubi v stezo, ki postaja čim dalje bolj kamenita in strma in zavije končno na južno stran Učke, kjer se dviga v ključih do vrha. Na morski obali so še brlele luči: bile so mesta Poreč, Rovinj, Pulj in Reka. Mrzla gorska sapa nas prisili, da se zavijemo tesneje v suknje. Na vrhu Učke smo ob pol štirih. Gremo v stolp — kjer so zakurili ogenj trije izletniki, ki so bili že pred nami na vrhu — da se malo ogrejemo, saj smo bili čisto prezebli. Večina je posedla okoli ognja, drugi so se flegmatično zavili v odeje in darovali Morfeju; kdor je pa hotel malo postopicati, a ne predaleč od ognja, se je moral solziti radi dima.

Mene, originala, je mikalo, navžiti se svežega oz. mrzlega zraka, zato sem se spravil na stolp, kjer sem se, tesneje zaviti, naslonil na ograjo in ogledoval okolico. Počasi gredo moje misli v preteklost, ko so naši dedje čuvali noč in dan na tem vrhu, da ne pridrevi od juga, od morske strani kleti sovrag Turek. In kadar se je to zgodbilo, so zaplamteli neštevilni kresovi, tu na Učki, potem na Klani, nad Senožčami, Nanosom in dalje širom naše domovine. Ljudstvo se je v pravem času zateklo v varna zavetišča na dobro utrjenih krajih. Mi, daljni vnuki, imamo tudi sličnosti z njimi; mladinska duša — zvesti čuvaji; naša srca — plamteči kresovi. In naš glas gre med narod, med brate! — Iz sanj me predrami petje. Na robu vrha sedita dva Istrana — le nekaj besed sem slišal, ostale so se porazgubile z vetrom; pela sta «Šla meglica iz jezera», in res, tu ob vznožju gore se razprostira Čepiško jezero, na lahno odeio v jutranjo meglo in še malo razsvetljeno od mesečnega svita.

Izletniki prihajajo gor, da vidijo solnčni vzhod. Na iztoku se že svita in obzorje čim dalje bolj rdeči, zvezde polagoma izginjajo; končno se izza daljnih jugoslovanskih gorá veličastno dvigne solnce.

Nasproti nam je gorati Čres, na levi Krk in na desni Lošinj. Na vznožju pod nami se belijo mesta Lovran, Opatija, Volosko in dalje na drugi obali Reka, Bakar; pogled gre naprej na obrežje Hrvatske, da se za Krkom izgubi v neštete dalmatinske otoke. Koj pri Voloskem so Matulje z belimi vasicami, v ozadju se dviguje ponosni Snežnik. Na severu Alpe s svojimi velikani, na zapadu ponos Tirolcev — silni Dolomiti. Na južni strani obale Pulj, na zapadni pa lepi, podolgovati Brijunski otok in v kotu ob obali kras Trsta — Miramar. Dalje naprej Tržič in obrežje Gradeža. Megla zakriva še Benetke.

Bila je že deveta ura, ko smo se pripravili za odhod. Sedaj smo šli na stezo, ki vodi med skalami in po gozdu na vzhodni strani Učke. Ob desetih smo bili še pri gorski koči, kjer smo posedeli zunaj za mizami pri časi gorke kave. Od tu jo urežemo čez sedlo na drugo stran

gore k gostilni pri Peruču, kjer smo obedovali in si privoščili malo počitka. Pol petih je že bilo, ko smo postali zopet gospodarji bele ceste. Ob somraku smo dospeli v Lupoglavo, od koder se je odpeljala prva skupina proti Trstu. Ostali smo prenočili pri gostoljubnem g. Sandalju. Ob petelinjem petju smo se dvignili za odhod. Odpeljali smo se z vlakom do Podgorja, od tu, pod hudo pripekajočim solncem, pa peš čez Črnotiče, Kastelce, Sv. Socerb in Dolino v Trst, kamor smo dospeli v popoldanskih urah.

Odhajali smo na ta izlet, da preženemo dolgočasje mestnega življenja, da se navžijemo svežega gorskega zraka, a dosegli smo mnogo več: v naših srcih je tiho zadovoljstvo nad lepim izletom, ki nam je odkril vso lepoto naše Istre in njenega bisera — Učke.

Zarjan.

VESTNIK

Mladinski.

M. D. «Prosveta» - Trst.

V preteklem mesecu je poteklo društveno delovanje brez posebnih dogodkov. Društvo je sicer izgubilo radi denarnih zaprek društveno sobo, kar pa nikakor ne ovira našega rednega razvoja. Tedenski sestanki se vrše redno in splošno kulturno udejstvovanje društva je dokaj vzorno. Bilo bi pa vendarle priporočati članstvu, da se nekoliko bolj oklene svojega društva ter da bi podpiralo odber pri vzgojnem delu.

Odseki delujejo vsestransko: Dramatični odsek se pridno pripravlja na skorajšnjo prireditev. Športni odsek goji telesno vzgojo v različnih panogah, čigar uspehi so se že izkazali na raznih tekmovanjih. — Zaključujem svoje poročilo z željo, da bi se društvo poprijelo intenzivnejšega dela, tako da bi mogel pri prihodnjem poročilu nekoliko več konkretnega poročati.

M. D. «Zarja» v Rojanu.

Od zadnjega poročila se razmere v našem društvu niso posebno izpremenile. Resnici na ljubo je treba omeniti, da nam mladinska discipliniranost prehaja vedno bolj v kri in meso. Še eno razveseljivo dejstvo: udeležba na sestankih je vedno boljša.

Od 7. IX. do 12. X. smo imeli 6 rednih društvenih sestankov s 4 predavanji, 5 rednih in 1 izredno sejo. Udeležba na sestankih povprečno 25. Članov je 44.

Vezilnega odseka se udeležujejo izključno članice. Deluje zadovoljivo. Dramatični odsek se še vedno pripravlja za uprizoritev drame.

Lahkoatletiči so na mladinskem taboru nastopili s precejšnjim uspehom. Odnegli so

pri moškem teku (100 m) četrto mesto, pri stafeti (4×100) drugo mesto, pri damskem teku (60 m) prvo mesto in pri stafeti (4×60) prvo mesto.

Turistični odsek je priredil v dneh 18., 19. in 20. IX. izlet na Učko in 26. IX. v Vipavo.

Nogometna četa se pripravlja za bližnje prvenstvene tekme. V nedeljo 10. t. m. se je vršil ob priliki tekmovanja z M. D. «Ladjo» s Kontovela dobro obiskan popoldanski izlet na Prosek.

Mislimo na oživiljenje hazene.

Knjižnica je precej dobro obiskana.

Upamo, da nam bo v kratkem mogoče dvigniti še višje naše društvo in gledamo z najlepšimi nadami v bodočnost.

M. D. «ROCOL» in njegov postanek.

Skoraj bodo potekla tri leta, od kar je bil pri nas ustanovljen tamburaški oziroma filharmonični krožek. Ustanovile so ga tri mlade moči, ki so hrepenele po društvenem življenju. Priskrbeli so se za to delo pripravega učitelja. Medsebojno so si določili odborniška mesta, ki so bila le formalna, ker odbor ni imel nikoli oficialnih sestankov (sej); radi tega nima tamburaški klub nobenega zapisnika razen blagajniške knjige. Odboru se je posrečilo zbrati v svoje področje približno 40 mladih moči, ki jih je učitelj izobraževal v glasbi. Kakor navadno so nekateri člani kmalu začeli zapuščati krožek, resnejši in uka željni so mu pa še v nadalje ostali zvesti. Ti so se učili z največjim veseljem.

Ponos in veselje sta žarela na obrazih vseh tamburašev, ko so nastopili z najboljšim uspehom v Bazovici ob priliki prireditve pevskega društva «Lipe». Proslavljala se

je 25-letnica njegovega obstoja; rocolski tamburaši pa so s tem prestali svoj krst. Uspeli nastop jim je vtil še večjo voljo in veselje do nadaljnje izobrazbe.

Življenje krožka se je nadaljevalo z raznimi nastopi, izleti i. t. d. V glasbi se je razvijal zelo naglo kljub temu, da je število članstva padalo. Izpraznjena mesta so se sčasoma izpolnila z naraščanjem. Tako je šlo dve leti.

Mladinska ideja je bila zanešana tudi v Rocol. Te ideje so se oprijeli nekateri tamburaši. Začeli so jo razširjati med tukajšnjim ljudstvom oziroma mladino. S tem so pripravljali teren za mladinsko društvo, kar pa je bilo zelo težavno. Tukajšnje ljudstvo ni vajeno društev in njih delovanj, zato jim je bila ideja novega društva sama budalost. Mladine ni bilo mogoče mnogo pridobiti; istotako ne starejših ljudi. Z ozirom na to, da je tamburaški krožek izjavil, da pristopi k mladinskemu društvu kot njega odsek, se je sklical ustanovni občni zbor, ki se je vršil pred letom dni. Na občnem zboru je bil javljen razpust tamburaškega krožka in pristop v mladinsko društvo. S tem je bil postavljen temeljni kamen mladinskega društva. Tamburaški odsek mu je bil glava in najboljši agitator mladinske ideje, kar je še danes.

Hud je bil začetek, ki ga je moral zmagati v prvi vrsti odbor, nevajen voditi društvo. Z najboljšo voljo in požrtvovalnostjo je zbiral mladino v svojem področju. Ustanovil je športni odsek, ki je pod spretnim vodstvom zelo naglo napredoval. Zadnje prvenstvene tekme Š. U. so mu dale pogum do nadaljnjega razvoja. Omislili smo si tudi hazeno, ki pa je šele zadnje tri mesece oživela z najboljšo voljo. Na kulturnem polju se dela, kar je le mogoče. Na sestankih, kjer manjka predavanje, se člani vadijo pravilnega naglaševanja, čitanja in govorjenja s tem, da recitirajo. Radi malo razvite mladine je odbor preobložil z delom. Malo je še članov, ki bi se jim mogla poveriti kakršna koli društvena funkcija.

Društvu dela velike zapreke denar, katerega primanjkuje. Članarina 58tih članov je edini dohodek, s katerim moramo delati z največjo previdnostjo, da se krijejo stroški. Kljub temu pa je obstoj društva zagotovljen, ker se bo razširjala naša ideja po vsem rocolskem okolišu, ki je v tem oziru eden najbolj zanemarenih okrajev tržaške okolice. Njega prebivalstvo je po večini tako nezavedno, da ne ve niti, kaj je. Za društveno delovanje se ne zanima. Starejše društvenike, največ pa odbor zasmehujejo, češ, kaj zbirajo mladoletneže k sebi, ko so vendar starejši nego članstvo. Morda se bodo v bodoče prepričali, da niso imeli prav, ko so tako govorili. Naloga rocolske mladine je, da dokaže pomen mladinske ideje, ki bo morala zmagati končno tudi v Rocolu. Borba se je začela in končati mora s popolno zma-

go, ki bo vsem mladim v ponos in veselje, ljudem in narodu pa v največjo korist.

Torej naprej, rocolska mladina, po začetni poti in uspehi gotovo ne izostanejo! — in.

M. D. «Sv. Ivan»

Živi že šest mesecev. Že takoj po ustanovnem občnem zboru je nastalo veliko zanimanje za naše društvo na strani svetoivanske mladine. Na sestankih je njeno število večjih presevalo sto. Spričo tolikšnega članstva nam je bilo precej lahkota, ustanavljati odseke in tako smo ustanovili športni, turistični, glasbeni in risarski odsek. Vse to delovanje pa je prekinil znani napad na naše društvo. Članstvo se je nekoliko zbal in njegovo število se je znatno skrčilo. Ko je društvo deloma že preživelo to krizo, je prišla na vrsto druga — odpovedali so nam prostore. Radi tega je morala prekiniti delovanje knjižnica in ž njo glasbeni ter risarski odsek. S tem pa ni rečeno, da je društvo zaspalo. Navzlic vsem težavam smo sklicali do 15. okt. že štiri pravilne sestanke. Tekom poslovne dobe smo imeli dvajset sestankov s štirinajstimi predavanji, enajst sej in Cankarjevo proslavo. V zadnjem času smo ustanovili hranilni odsek in pododsek za lahko atletiko. Zanimanje za «Naš glas» ni veliko, pa upamo, da se bo v najkrajšem času znatno povečalo.

M. D. «Magdalena».

Lani, marca meseca, je bilo ustanovljeno naše društvo kot posledica združitve M. D. «Adrija» za Rovte - Vrh - Katinaro in S. K. «Magdalena». Začetni entuziazem je dovedel v društvo okoli 100 članov iz vseh «kvartirjev» okraja. To na videz veliko število je bilo v resnici z ozirom na število mladine zelo majhno. A čas, društveno življenje in izvendruštvene socialne razmere — rožnate in posebno trnjeve — so skrčile število članstva na polovico. Namere ustanoviteljev — združiti mladino vseh kvartirjev, gojiti družabnost med našo generacijo in tako že v kali zadušiti razne antagonizme, podreti cerkvene in šolske meje in s tem stvoriti kulturno središče Magdalene spodnje — so se, če ne baš ponesrečile, pa vsaj za neko dobo prenesle.

Kljub temu je ostala na društvenem rešetku tropica, ki je šla skozi ogenj in si je v svesti vseh omenjenih še nerešenih vprašanj. Baš zadnji občni zbor, ki se je vršil pred kratkim, je pokazal, kakšne so težkoče, kje so in zakaj. Pokazal je tudi, da hoče rešiti ta vprašanja, ki so za društvo življenjskega pomena.

Odbor, sestojč iz dobrih elementov, med temi štiri članice, ima vso voljo in resnost, doseči čim častnejše rezultate. Nažavednejši člani pa bodo dokazali z ljubeznijo do

društva, da jim graja v tem listu ne bo potrebna.

Kot zaključek: v volji je moč.

M. š.

Hazena M. D. „Ladje“ s Kontovela.

M. D. „Zarja“ v Bazovici. Že delj časa se je v Bazovici koval načrt, da ustanovimo mladinsko društvo ter s tem pritegnemo v svojo gredo kolikor mogoče dosti mladine, ki naj bi imela priliko priti do toliko pogrešane splošne izobrazbe.

Ta namen ni ostal samo namen, temveč izpremenili smo ga v dejanje s tem, da smo sestavili pripravljalni odbor, ki je že 27. sept. 1925. l. sklical sestanek, na katerem je bilo zbrano mnogo fantov in deklet. Vsi so pokazali veselje do M. D. — Po enome-sečnem res trdem delu je pripravljalni odbor že sklical ustanovni občni zbor — ki je tudi dobro uspel.

Že eno leto je minulo 25. okt., od kar se zbiramo okoli M. D. V tem kratkem času je društvo mnogo napravilo ter obenem tudi mnogo pretrpelo. Društvo je preživelo tako težke krize, da je bilo naporno, najti izhod. Meseca junija letošnjega leta pa je nastala takšna stiska, da smo se bali za njega obstoj. Vršil se je občni zbor, vodstvo so prevzele sveže moči in te so po truda polnem delu častno rešile društvo propada.

Od zadnjega občnega zbora (27. VI.) do oktobra smo imeli 12 sestankov s petimi predavanji, 14 rednih in 1 plenarno sejo. Dalje smo imeli 3 prosvetne sestanke ter Cankarjevo proslavo. Članstvo se udeleuje v sledečih odsekih: v tamburaškem, dramski, športnem ter hranilnem, Društvo šteje 45 članov.

Med vaščani imamo prav malo dobrih ter odkritosrčnih prijateljev, vsi gledajo na naše društvo z zaničljivo-škodoželjnim pogledom. Mnogi stariši dopuščajo svojim otrokom (mislimo bolj na ženski spol), da plešejo in norijo po beznicah vsak dan, če je prilika, tudi čez polnoč, rajši nego da bi jih poslali enkrat na teden na naš sestanek — kjer so gotovi, da ne bodo zapravili ne denarja in tudi ne zdravja. S tem je tudi delo v naši sredi skoro onemogočeno.

Seme, katero smo vsejali na dan ustanovitve našega društva, je vzklilo, toda ne v takšni meri, kakor smo mi pričakovali.

Naj torej odbor, upoštevajoč red in vztrajnost, započeto delo nadaljuje v prosep mladinske ideje in v prosep mladinskega društva v Bazovici. — Zdravo!

Z. š.

S Svetega Kriza. Nilo in okuženo bi bilo vse naše drevo, da ni pognala iz njega vedno zeleneča veja — naša mladina. Med njo najdeš tudi kakšnega starejšega človeka z mladeniško duševno čistostjo. Malo je takšnih starejših ljudi: ampak sol! Malo je naše zdrave mladine: ampak jel! Zato pa je tem več bahavih kolenoplazcev in psihosifilitične tkz. »intelgence«, o kateri bomo še kdaj javno razpravljali. Za sedaj le omenim, da je naša zdrava mladina z veseljem sprejela »Naš glas« kot edino glasilo splošnega mladinskega gibanja, v katerem se bori toliko svežih sil brez razlike v poklicu in političnem mišljenju za idejo bližnje in boljše prihodnosti. Da ostane »Naš glas« v resnici glasilo tega gibanja, morajo sodelovati v njem vsi, od pravega intelektualca do kmečkega in delavskega fanta in dekleta iz najdaljnjega gorskega sela. Prispevajmo! Propagirajmo! Sodelujmo v našem glasilu, kjer ni prostora za klečeplazne, strahopetne frakarje, temveč samo za ljudi z mladim stremeljenjem v pravem pomenu te besede, ki so enakopravni med seboj in vsak s svojimi vrednotami! — **Mladin.**

S Kontovela. Mnogo je tistih, ki še niso toliko zreli, da bi resne stvari resno razmišljali. Vsaka stvar, o kateri razpravljamo, se jim zdi smešna. V teh trenutkih se tako ne smemo vesti. Kaj ni dovolj zunanjih sovražnikov in celo med našimi lastnimi rojaki? Še med seboj naj se prepiramo? Tovariši, v tovarišice, ne izgublajmo časa za malenkostmi in neumnostmi, ker to ni pot, ki smo si jo začrtali!

Še en glas s Kontovela. Z velikim veseljem te sprejemamo, dragi »Naš glas«, čeprav prihajaš tako poredkoma med mladino, preporedkoma posebno v tem kritičnem času za mladinsko gibanje. Kako resničen je tisti izrek, da je rešitev mladine tudi delo mladine same! Ali so redki, ki se tega zavedajo in še manj je tistih, ki se zavedajo mladinske požrtvovalnosti. Slišimo mnogo besed, a malo je dejanj. Kdo n. pr. kaj naredi za tisto mladino delavcev in kmetov, ki proizvajajo od ranega jutra do poznega večera blagostanje človeštva, a sama tega blagostanja ne uživa! V sedanjem družabnem redu, vemo, da ni govora o pravih razdelitvi tega blagostanja, a tudi za to moramo delati. Pozivljamo vas torej k temu delu, v skupnosti in požrtvovalnosti, ker le v teh dveh je rešitev v boju za pravice razdeljenih in ponižanih. Če se ta zavest in ta smoter utrdi v mladinskih društvih, tedaj bodo izginila vsa nezaupanja s strani delavske in kmečke mladine in se obvarujemo hujših razočaranj. — **Mladinec s Kontovela.**

Ocena.

Spomen knjiga o dr. Jugu. Bila je to vanredna ideja izdati knjigo jednog ovakovog života.

Slušao sam toliko o pok. Jugu, a sad su se čitanjem samo povećali dojmovi o toj ličnosti sa voljom, kakve se malo uvrste među nama. Jest, to je ono, što me kod Juga najviše zanima: njegova divna energija, njegova železna volja. Na dušak sam čitao životopis i dnevnik. Kako je taj čovek morao trpiti! S jedne strane teške duševne borbe, a s druge borba za svakdanji kruh. Pa onda, biti kod cilja, približavati se glavnom delu svojega života, pošto se je svladalo sve, i pošto, tu na kraju. Tu je odviše, odviše fragike.

Knjiga ovoga života morala bi biti na stolu svakoga našega inteligenta, da ga u času, kad ga ostavljaju nervi i snaga, podseti da se voljom može svladati sve. Jugovi kolege nisu se mogli odužiti i bolje uspomeni svoga prijatelja, koji leži tamo u Dolcu. — Jedan izgubljen čovek više, jedna velika duša manje. — **Gervais.**

IZ UREDNIŠTVA.

Dopisnike prosimo, naj nam pošiljajo svoje prispevke, napisane samo na eni strani in sicer s črnilom, ker nam s tem prihranijo mnogo časa. Tiskarna ni obvezana, sprejemati drugačne rokopise.

Radi pomanjkanja prostora smo morali odložiti več lepih prispevkov. Nekaj jih pride prihodnjič na vrsto.

Med tem, ko se je list tiskal, nas je dohitela vest o razpustu M. D. »Zarje« v Rojanu. Delo tega mladinskega zbirališča spada torej že v preteklost.

LISTNICA UPRAVE.

Javljamo vsem naročnikom lista, da bo od sedaj dalje list redno izhajal, ker so upravne zadeve rešene.

Prosimo vse naročnike, da poravnajo zaostalo naročnino, ker smo v nasprotnem slučaju prisiljeni, ustaviti jim nadaljnje pošiljanje lista.

Vse zaupnike prosimo, da nam čim preje pošljejo izkupiček, ker nam s tem prihranijo mnogo nepotrebnega dela.

Za tiskovni sklad so darovali:

Gasparšič Vladimir, L. 2., Modrijan Jan, L. 2., Pahor Drago, L. 1.

Nastopna številka v razprodaji 2 liri.

JAKOB PERHAUC-TRST

velika zaloga vina, žganja in likerjev

ustanovljena leta 1878

Trst, via S. T. Xidias štv. 6 - Telef. 2-85

Vedno v zalogi in po nizkih cenah: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec in kranjski slivovec. **Lastni izdelki:** šumeča vina kot šampanjec, šumeči istrski refošk, Lacrima Cristi itd. **Specijaliteta:** Jajčji konjak, Crema marsala ter raznovrstni likerji in sirupi, kakor tudi PRISTNI MALINOVEC itd.

Ustanovljen 1892.

Ustanovljen 1892.

Kdor želi imeti električno razsvetljavo, naj se nemudoma obrne do najstarejšega elektro-tehničnega zavoda

F. S. DALSSASSO

Telefon 616 - TRST, Via Mazzini 3 - Telefon 616

ki izvršuje točno in solidno po ugodnih cenah vsakršno delo iz elektro-tehniške: električne napeljave, telefone, strelovode, stroje z električno gonilno silo, i. dr.

Proračune in cenitve na zahtevo!

Franc Janhuba

Trst, via Torricelli 7

priporoča svojo

KROJAČNICO

Delo solidno, cene zmerne.

Ima tudi razne vzorce na izbero.

Ivan Kerže

Trst, Piazza S. Giovanni 1

priporoča svojo trgovino vseh kuhinjskih potrebščin, vseh vrst lesenine, vinske posode, krogelje ameriškega lesa, porcelana, aluminija, emajla i. t. d. i. t. d.

Just Maurič

TRGOVINA Z MEŠANIM IN KOLONIJALNIM BLAGOM

Na debelo in na drobno.

Via dell'Istria 14 - TRST - Via dell'Istria 14